DATINA

Serie nouă, anul 4, nr. 44, decembrie 2017

www.cctb.ro

**Revistă lunară editată de Centrul Cultural Judeţean Constanţa „Teodor T.Burada”
al Consiliului Județean Constanța**

foto: Iulia PANĂ

Cuprins

03
Editorial - Marea Primenire

04
Mândria de a fi dobrogeni

05
Cu cărțile în traistă trecând munții, mocanii... Cultura Dobrogei înainte de 1877

09
Rit și stil de viață - Nunta – un nou început

12
Implicarea militarilor în organizarea și activitățile asociației „Astra Dobrogeană” (1927-1935)

16
Info - Centrul cultural „Teodor Burada”

19
Profesorii noștri - Rodica Iftime

22
Povestea vorbelor - A-şi aprinde paie în cap

24
Prefațând Centenarul Marii Uniri
O nouă carte despre un „autentic Apostol al Unirii”: Ion Constantin, Pantelimon Halippa*

26
Constanța – spiritualitatea unei comunități

28
Primele mențiuni despre Cernavodă

32
Obiceiuri de pe la alții - Moş
Crăciun în bermude

34
Opinii - Cinematograful încotro?

36
Ah, Crăciunul…

37
Jocurile copilăriei - Talpa Gâştei (sforicica)

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Judeţean Constanţa „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL: Prof. DOINA VOIVOZEANU, **DIRECTOR ADJUNCT:** SILVIA ŢIGMEANU
REDACTOR ŞEF: conf.univ. dr. AURELIA LĂPUŞAN, **REDACTORI**: Ana Maria ȘTEFAN, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU

CONSILIUL ŞTIINŢIFIC:
dr. LAVINIA DUMITRAŞCU, dr. SORIN COLESNIUC, dr. IOAN ADAM

DIRECTOR ECONOMIC: Alina ONEL
Tehnoredactor: Gabriel VOICU
Corectură: Daniela COJOCEA

Copyright text şi fotografii © Centrul Cultural Judeţean Constanţa „Teodor T.Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului şi colecţii particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanţa, bdul Alex.Lăpuşneanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul Cultural Judeţean Constanţa „Teodor T. Burada” - Constanța
Bd. Tomis nr. 110
Tel./Fax: 0241 61 92 93
E-mail:office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel: 0241 61 88 42
E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

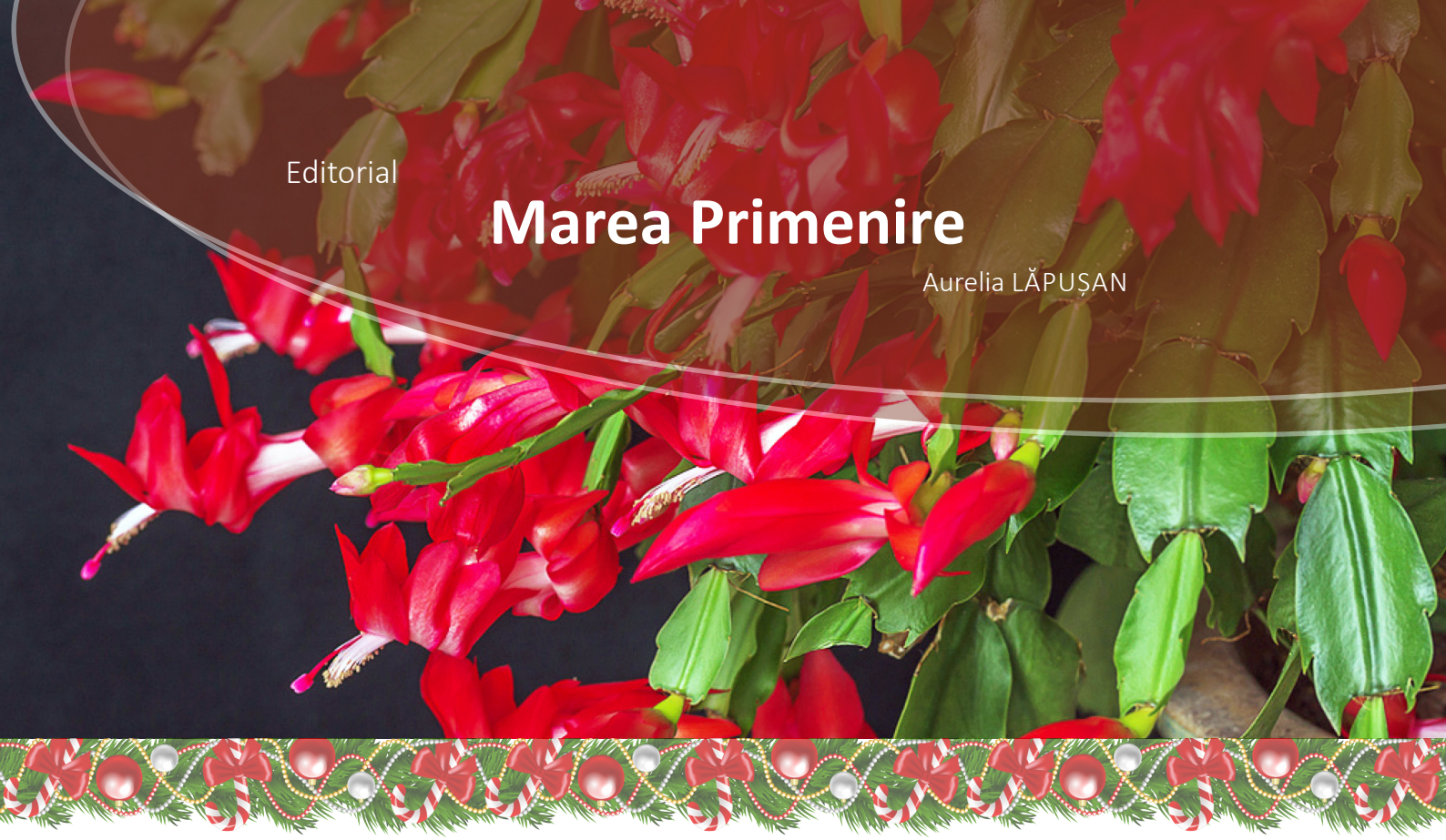

Editorial

Marea Primenire

Aurelia LĂPUȘAN

Luna decembrie se termină de obicei mult mai repede decât celelalte ale anului tocmai pentru că este pusă sub semnul emoțiilor, al așteptării, pregătirilor, surprizelor. Un an pleacă, altul vine. Își dau ștafeta aproape pe nesimțite sub ghirlanda bradului împodobit, în brațele celor pe care-i iubim, în dorul celor pe care-i așteptăm, în învălmășirea gândurilor de bine, ne aduc bucurie, recompensă, mulțumire. Ne dorim să avem parte de toate cele ce ne fac bine, ne aduc sănătate și ne dau izbândă: îndrăzneală atunci când ne este greu; încredere atunci când ne cuprinde dezamăgirea, seninătate atunci când, de jur împrejur, nimic nu mai este de înțeles; privire limpede în lumea noastră nedeslușită; milă și reazem pentru cel căzut, prigonit, obidit și umilit; curaj când răii par să fi câștigat totul. Îi cerem lui Dumnezeu, invocându-l în toate visele, colindele și urările noastre să ne țină departe de cele rele, să le alunge când totuși apar fără să le chemăm: ingratitudine, vorba nedreptă, zavistie și minciună, lăcomie, aroganță și neînfrânare, vanități deșarte.

Primenirea ne vine din frumusețea Crăciunului, din simbolul nașterii sfinte, din miracolul datinii și credințelor.

Este un adevăr incontestabil: sărbătorile de iarnă au un farmec aparte la români. Și sunt păstrate, cu mici alternanțe, în hainele și zestrea bunicii. Nicio casă fără cozonaci și sarmale, fără brad împodobit-măcar o crenguță sau un beculeț pus în fereastră. Dar mai ales nicio casă nu rămâne necolindată, nici un gospodar nu alungă copiii din tinda casei, ascultându-le urările și răsplătindu-i după vrere și putere.

Sărbătorile de iarnă la români sunt unice, ne poartă pe fiecare din noi prin colbul amintirilor copilăriei, ne readuc la gura sobei cu povești, ne fac mai visători și încrezători.

Pentru o secundă, poate mai multe, credem din nou în Moș Crăciunul gonind în noapte, înveșmântat în stele, prins la sania cu reni.

Anul 2018 va fi unul special pentru fiecare din noi. Sub nimbul de victorie și jertfă al Marii Uniri, sub povara unui trecut glorios, făurit de marii bărbați ai unei Românii unite, trebuie să ne găsească pregătiți să-i dăm direcția așteptată. Să redeșteptăm sentimentele de apartenență națională, de mândrie, de responsabilitate.

Să vrem să fim mai buni, mai adevărați.

La mulți ani luminați!

Mândria de a fi dobrogeni

Daniela COJOCEA

„Dobrogea, lan imens de aur, aquarium de bogăţie”, tărâm cald, primitor, demn de a fi cinstit. Cine nu are o Dobroge cum avem noi este invitat să vină și să se convingă de ale ei frumuseți și secrete. Înconjurată de dulcea Dunăre care se varsă în Mare, are propria Deltă, o rezervație naturală ce găzduiește mii de specii de plante și animale.

Pe malul lacului Sinoe, Dobrogea deține prima colonie greacă de pe țărmul vestic al Mării Negre și, totodată, cel mai mare oraș antic de pe teritoriul țării noastre. Este vorba despre Cetatea Histria, construită în secolul al VII-lea a.Ch.

Înaintând pe țărmul de est al Dobrogei, ajungem în Constanța, oraș port, destinație pentru croazierele internaționale. Faleza orașului a rămas în contiuare un loc boem, romantic pentru dobrogeanul care dorește să contemple în prezența valurilor neliniștite ale mării, numărând vapoarele din larg sau dând frâu liber gândurilor sale.

Dar lacul care nu îngheață niciodată? Supranumit lacul făcător de minuni? Unicul Techirghiol, lac salin, renumit pentru nămolul său lecuitor. Orașul cu același nume păstrează celebra legendă a unui bătrân însoțit de măgarul său care, intrând în acest lac, și-au găsit tămăduirea, dar și dragostea nepieritoare dintre crustaceul Artemia și alga Clodofila.

Mergând spre Ostrov, din pustietate răsare un lăcaș de cult, mănăstirea Dervent, loc magic, unde ai ocazia să admiri un peisaj de poveste, să vizitezi o rezervație naturală în miniatură și, în același timp, să descoperi crucea de leac, crescută natural în pământ, despre care se spune că are capacitatea de a vindeca omul bolnav.

Acestea sunt doar câteva din locurile care merită vizitate din Dobrogea noastră, locuri în care eu am simțit că un teritoriu precum al nostru este unicat. Astfel, nu ne rămâne nouă, fii și fiice ale Dobrogei, decât să ne iubim și să ne cinstim, să ne respectăm și să fim uniți, pentru a ne iubi și cinsti casa, locul în care ne-am născut și am crescut. Ființă din ființa noastră.

Cu cărțile în traistă trecând munții, mocanii...

Cultura Dobrogei înainte de 1877

Aurelia LĂPUȘAN

În mod obişnuit se socoteşte că presa pe teritoriul Dobrogei a apărut după Războiul de independenţă, ca rezultat al instalării administraţiei româneşti în noiembrie 1878. Se mai vehiculează fără a apela la surse documentare că nu a existat vreo manifestare culturală pe acest teritoriu stăpânit de Poarta Otomană mai mult de patru secole. Se menţionează doar ziarul Stravopolis (Şontorogul), apărut la Sulina în perioada 1875-1880, în limba greacă, dar nepăstrat nici măcar în cea mai importantă bibliotecă a ţării.

Tocmai de aceea cele ce urmează sunt puse sub semnul unor mari întrebări:

.Au circulat sau nu publicaţii române şi străine pe teritoriul Dobrogei sau începuturile publicisticii trebuie marcate abia din 22 iunie 1879, odată cu naşterea tulceanului „Steaua Dobrogei?" Despre care am putea să credem că este doar o franciză a „Stelei Dunării" a lui Mihail Kogălniceanu?

Dacă Dobrogea a fost o provincie turcească, s-ar presupune că primele publicaţii cunoscute pe teritoriul ei sunt cele apărute la Constantinopol şi circulate, fie şi ocazional, pe întregul teritoriu al imperiului.

Seminarul musulman (medrese) din Babadag, instituţie şcolară de tradiţie a comunităţi musulmane, a fost înfiinţat în 1610. Generalul Gazi Ali Paşa, comandant al corpului de armată, a donat pentru întreţinerea acestuia, moşia sa din satul Zebil, de circa 10 000 de hectare. Domnii români Ioan Ghica şi Şerban Cantacuzino au susţinut iniţiativa generalului. Gazi Ali Paşa a lăsat testament ca toate excedentele anuale obţinute de pe moşia lui să fie folosite doar în scopuri culturale. Se poate înţelege că programul cultural sub patronajul şcolii confesionale l-a determinat pe mecena să semneze un astfel de testament. In 1837, cu sprijinul sultanului Mahmut al II –lea s-a construit o nouă clădire pentru seminarul ce va functiona până în 1901 la Babadag, cu o întrerupere între 1877-1889, apoi va fi mutat la Medgidia. O şcoală de tradiţie a comunităţii musulmane nu ar fi în drept să deţină o bibliotecă şi, eventual, periodicele vremii?

Pankalia (Mangalia, de astăzi) a fost, după Babadag, cel de-al doilea centru religios din spaţiul danubiano-pontic, recunoscut ca un Mecca autohton. Turismul religios putea facilita şi circulaţia informaţiilor, implicit a presei, cărţilor. Geamia Esma Hatun Sultan, un edificiu în stil maur, care se mai păstrează şi astăzi la Mangalia, a fost construită, se pare, în 1525, alte surse dând ca an de inaugurare 1590. Mai târziu va fi ridicată la rang de moschee. Istoria lăcaşului de cult este impresionantă: prinţesa (hatun) Esma, fiica sultanului Selim al ll-lea (1566 -1574) şi soţie a marelui vizir Sokollu-Mehmed Paşa (1565-1579) primeşte de la tatăl său pământurile Mangaliei. După moartea tatălui şi uciderea soţului său prinţesa s-a refugiat la Pankalia şi în memoria celor doi a ridicat acest lăcaş de cult cunoscut de la început cu numele de Esma Hatun Sultan. Prinţesa era o persoană instruită, care circulase lejer prin Europa, posibil citea din primele tipărituri apărute în diverse ţări. Iar la ultimul său domiciliu, pentru a-şi spori sihăstria putea să aducă şi să întreţină chiar o bibliotecă.

.Călătorii străini în trecere prin Dobrogea venind din centre europene dezvoltate, unde apăruse presă, nu erau vectori de informaţie prin locurile unde poposeau? Bunăoară, Hector de Bearn, angajat de Franţa în misiunea militară care supraveghea războiul ruso-turc din 1828, străbate, printre alte ţări, şi Dobrogea şi în goana cailor desenează peisajele care îl impresionează, şi scrie în jurnalul său diverse însemnări. De la 1 iunie până la 15 august 1828 Hector de Bearn realizează 62 de litografii, pe verso fiecăreia fiind relatată călătoria şi transcrise informaţii despre locul imortalizat. Volumul in foglio intitulat *Quelques souvenirs d'une campagne en Turqui* apare la Paris în 1828. Puţin mai târziu, un desenator german, Adolf Mayer, copiază câteva imagini din album şi la Konigl. Lith. Institut le multiplică şi le răspândeşte mai departe în foi volante. Astfel vedere asupra oraşului Bazargic, Casa Paşei din Bazargic, vederea oraşului Babadag, cazarma din Babadag, imagini de presă –cum le-am spune astăzi, devin tipărituri distribuite în diverse părţi ale Europei.(4)

.Companii străine - franceze şi engleze - îşi dezvoltau investiţii de proporţii pe teritoriul Dobrogei: calea ferată Cernavodă-Constanţa sau şoseaua strategică Rasova-Cernavoda. Legătura specialiştilor cu ţările lor se făcea şi prin corespondenţă şi publicaţii. Astfel, Camille Allard, medic francez, publică în revista *Union Medicale* din iulie, august şi septembrie 1857 şi apoi în broşură separată, în acelaşi an, impresiile culese în calitate de medic al Misiunii pe teritoriul Dobrogei. În 1855 guvernul francez trimisese în Dobrogea o misiune tehnică pentru a construi un drum între Constanţa şi Rasova, misiune condusă de Leon Lalanne alături de care se aflau dr. Camille Allard, ing. Jules Michel şi topograful român Aninoşanu. La 25 noiembrie 1855 şoseaua Rasova Constanţa a fost terminată, pe ea putând circula zilnic 300 de care trase de boi. Toate aceste investiţii erau destinate a ajuta la evacuarea armatei franceze în încrâncenarea europeană numită războiul Crimeii. A fost primul război în timpul căruia telegraful a început să aibă un rol important, cu primul reportaj "în direct" al lui William Howard Russell pentru *The Times*. Iar românul Carol Popp de Szathmary, recunoscut printre primii 10 fotografi din Europa, este cel care a realizat primul reportaj fotografic în timpul aceluiaşi război.

Compania engleză "Danube and Black Sea" a realizat, în anii 1857-1860, construcţia căii ferate Cernavoda Constanţa şi câteva obiective sociale în Constanţa pentru specialiştii săi. Să fi fost aceştia lipsiţi de serviciile de informare a ziarelor care deja ocupau piaţa mediatică a Europei? Dar şeful companiei, inginerul englez John Trevor Barkley colabora cu ziarul „Românul" care-i publica astfel de impresii despre Dobrogea: *„ La Constanţa, ierna e scurtă, dérŭ aspră; chiarŭ şi marea e câte uă dată acoperită cu bucăţi de gheaţă, care plutescŭ în timpŭ de câte-va dile pe suprafaţă, fără a adice ênse vr'uă predica navigaţiunii. Prima-véra oferă unŭ timpŭ cum nu se póte dori mai plăcutŭ.Numerulŭ anilorŭ care i-am petrecutŭ acolo, şi care m'au făcutŭ fórte familiare cu Constanţa şi cu Dobrogea, vor fi, cred, justificarea mea pentru a căuta sĕ contribuitŭ, într-unŭ grad fórte modestŭ, şi prin mijlocirea preţioselor d'vóstre colone, la informaţiunile privitóre în noua posesiune a Românieĭ - informaţiunĭ care pot fi de interes a fi respândite tocmaĭ în acest momentŭ."*

La Cernavodă acorda asistenţă sanitară şi specialiştilor englezi ai companiei şi populaţiei Irvin Bolton, fost sanitar pe vaporul staţionar englez „Cokatrice". El a constituit în oraş o bibliotecă medicală cu cărţi şi reviste. Bolton a întreţinut o colaborare profesională cu prestigioasa revistă de specialitate din Anglia *„The Lancet"* în coloanele căreia a publicat multre din cazurile medicale pe care le-a întâlnit în practica sa dar şi crâmpeie din viaţa de zi cu zi a Constanţei ultimului sfert de veac XIX.

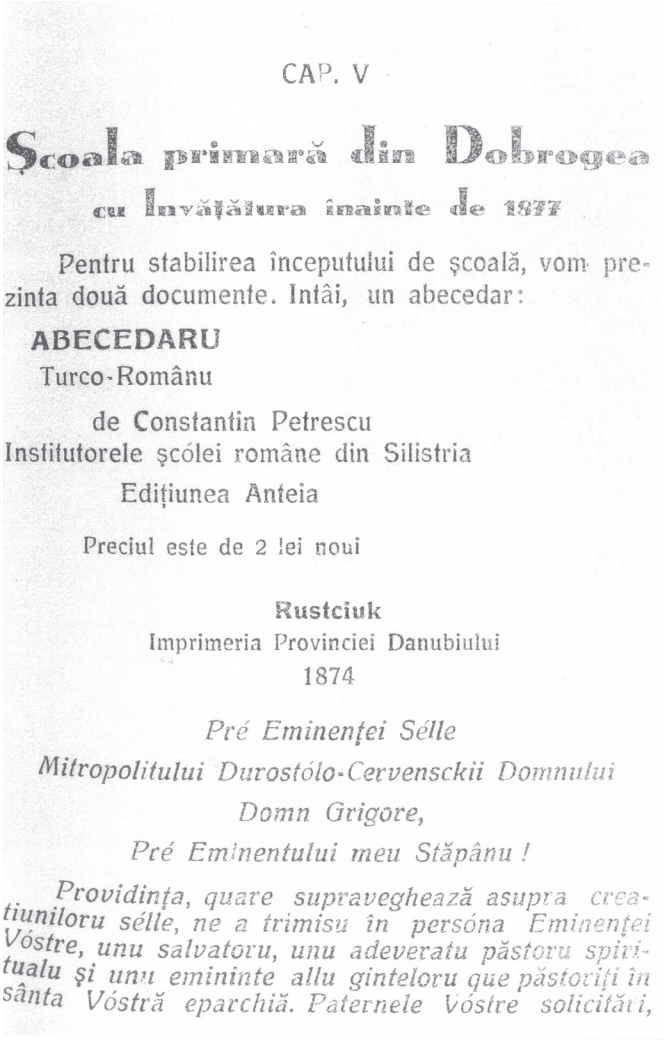

CAP. V

Şcoala primară din Dobrogea

cu Invăţătura înainte de 1877

Pentru stabilirea începutului de şcoală, vom prezinta două documente. Intâi, un abecedar:

ABECEDARU
Turco-Românu
de Constantin Petrescu
Institutorele şcólei române din Silistria
Ediţiunea Anteia

Preciul este de 2 lei noui

Rustciuk
Imprimeria Provinciei Danubiului
1874

Pré Eminenţei Sélle
Mitropolitului Durostólo-Cervensckii Domnului
Domn Grigore,
Pré Eminentului meu Stăpânu !

Providinţa, quare supravegheazǎ asupra creatiuniloru sélle, ne a trimisu în persóna Eminenţei Vóstre, unu salvatoru, unu adeveratu păstoru spiritualu şi unu emininte allu ginteloru que păstoriţi în sânta Vóstră eparchiă. Paternele Vóstre solicitări,

1874, Abecedar turc român de Costache Petrescu

Câteva din supoziţiile noastre:

1.Cea mai veche însemnare pe o carte cu circulaţie în Dobrogea datează din 5 februarie 1706, scrisă pe *Floarea darurilor,* Snagov, 1700, coligat cu *Pilde filosofeşti* tipărită de Gheorghe Radovici, cel mai bun tipograf al lui Antim Ivireanu. Circuitul cărţii este interesant şi semnificativ pentru studiul nostru. Şi este narat de unul dintre cei mai acribi istorici, Dan Simonescu. Un negustor bucureştean, Petru Mărgelatu, pleacă cu marfă pe o corabie cu destinaţia Ţaringrad. Aici se întâlneşte cu Sterie Căpitanul, capichehaie la Poartă. Copilul de casă al căpitanului Sterie, pe numele său Soare, o cumpără cu doi taleri de la Mărgelatu, o citeşte şi se întoarce acasă la Babadag, unde o împrumută lui Eustaţie

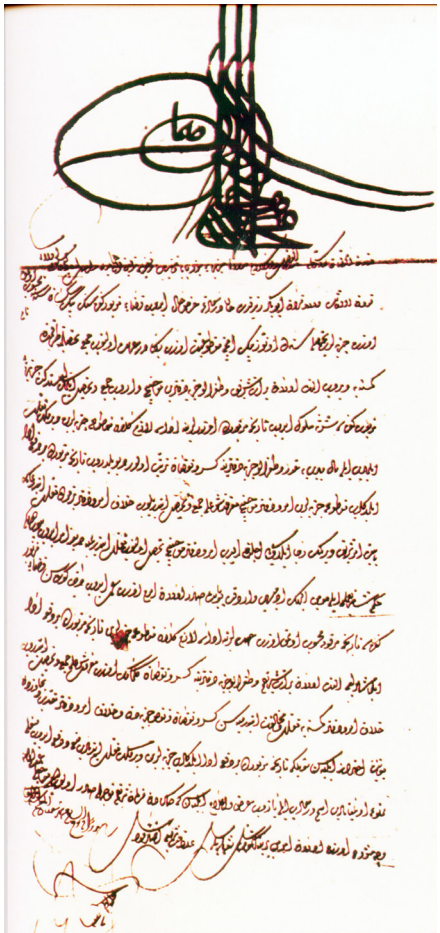

1670. Porunca sultanului Mehmed IV către cadiul Babadagului

diacul, aflat în misiune pe lângă paşa serascherul. Cartea a ajuns la Biblioteca Academiei.

La 1726, la Râmnic, lucra un tipograf care semna „Ilie de la Cernavodă“. Nu şi-a luat întâmplător numele acesta şi nu este exclus ca venind acasă să aducă din roadele muncii sale - cărţi, foi tipărite. De altfel, acelaşi istoric, Dan Simonescu scria despre existenţa în 23 de localităţi dobrogene a peste 170 de cărţi adnotate în româneşte, dovedind circulaţia lor pe aceste meleaguri, la 1878, data revenirii provinciei la ţară.

2.Alte numeroase date atestă pătrunderea şi circulaţia în localităţile dobrogene a tipăriturilor româneşti de peste Dunăre. Ion Ionescu de la Brad, student la Sorbona, revoluţionar paşoptist, retras apoi la Istanbul, alături de prietenul său, Ion Ghica, devine om de încredere al marelui vizir Reşid Paşa, administratorul averii acestuia, colaborator în acelaşi timp la *Journal de Constantinopole*, în paginile căreia îi apar articole pe teme agrare, economice, etnografice, geografice. Stă patru luni în Dobrogea în 1850 şi trimite numeroase articole la ziarul ce apărea la Constantinopol. Îl cunoaşte pe Said Paşa, la Rusciuc, şi pe hanul Mârza, beiul tătarilor, unde şi găzduieşte mai mult timp. „Şederea mea în gazdă la beiul tătarilor a produs senzaţie în poporul românesc care mă iubea pentru cuvintele cele dulci şi mângâierea şi nădejdea ce i-am dat şi care era mândru că mă vedea considerat de autorităţile locului. Eu am văzut Dobrogea.” Iar despre bei scria că ştia româneşte, dar şi franceză, ceea ce presupune că era şcolit şi putea să aibă printre preocupări aflarea informaţiilor din ziarele vremii cu apariţie la Constantinopol. Acelaşi Ion Ionescu de la Brad, în călătoria sa de la 1850, prin Dobrogea, menţionează că a aflat în casa unui învăţător, Iancu din Niculiţel, Proclamaţia de la Islaz, ieşită de sub teascurile tipografiei lui Ion Eliade Rădulescu.

3.Părintele Visarion, cel care a întemeiat mânăstirea Cocoşu din judeţul Tulcea, era originar din Făgăraş, plecat de la 17 ani de acasă mai întâi în Văratec şi Neamţ unde a stat 30 ani tipograf. El a tipărit *Geografia* lui Dimitrie Cantemir, apoi a legat cărţi după regulile meseriei de artizan al pielii şi hârtiei. A fost hirotinosit preot la o vârstă matură şi după ce a intrat în hainele preoţeşti a plecat la Muntele Sfânt unde a stat 7 ani pentru a crea un nucleu de românism. Dar neavând cei 30.000 lei ce i se cereau pentru a deveni proestosul a revenit în ţară. Un român, Ene, ciorbagiul ciorbagiilor din toată cazaua, a cumpărat o vie de la o turcoaică, cu 300 lei, vie aşezată între Dealu Fetei şi Dealu Cocoşului. Puţin mai târziu a cumpărat cu 12.000 lei mereaua din prejur, şi aprobare de la firmanul turcesc de a construi o mănăstire. În 10 ani lăcaşul a ajuns să aibă 30 călugări, din zona Dunării şi a Tulcei, fiindu-le un bun duhovnic. Un tipograf la Cocoşu să fi renunţat la meseria lui dintâi? Greu de presupus.

4. Prima tipografie pe teritoriul Imperiului otoman se pare că a aparţinut umanistului european Dimitrie Cantemir (1673-1723), intrat în istoria Turciei ca fondator al muzicii laice şi religioase sub numele de *Cantemiroglu* (fiul lui Cantemir), şi în cea a Rusiei ca sfetnic al ţarului Petru, căruia i-a tipărit câteva decrete şi ordine împărăteşti.

La 1722 „Prinţul moldovean de la curtea ţarului Petru cel Mare avea cu sine o tipografie cu litere persane, arabe, indiene, armeneşti şi turceşti. Cu acestea tipărea manifeste pe care le răspândea în folosul ruşilor printre popoarele Asiei.” Mai mult, a tipărit un catehism în limba persană pentru promovarea creştinismului în Persia. Informaţiile sunt confirmate şi de cercetătorul Tahsin Gemil, care a studiat în ţări turcofone acest aspect. El deţine date conform cărora această tipografie era cunoscută în imperiu şi, probabil, presta servicii şi pentru alţii. Dimitrie Cantemir descrie în *Istoria Imperiului otoman*: “Dobrogea este o provincie situată dincoace de muntele Emu şi se întinde de-a lungul Dunării de la Durostor în România, până la gurile acestui fluviu.Toată ţara e numai şes,

o câmpie vastă, fără fluvii, fără selve: numai la extremitatea de aproape de Drâstor este o pădure pe care turcii o numesc Deliorman sau pădurera nebunilor“.

5.Oficial, la Constantinopol, prima tipografie a luat fiinţă în anul 1727, pe baza unui firman al sultanului Ahmet al III-lea. Ea a aparţinut lui Ibrahim Muteferrika, născut la Cluj în 1674, student la colegiul catolic din oraş, care a participat la răscoala lui Thokoly, a fost luat prizonier şi vândut sclav, silit să se convertească la islamism, şi apoi a jucat un rol important în istoria tiparului turc. Cunoscând limba latină, a pus la punct şi corectat unele cronici şi cărţi de istorie şi geografie, dar s-a remarcat şi ca un bun diplomat şi militar. Numele lui Ibrahim Muteferrika este menţionat în documentele turceşti. El şi-a continuat misiunea de interpret fără întrerupere până în anul 1735.

Muteferrika a pus bazele primei tipografii din Imperiul Otoman. Utilajul fusese adus din Prusia. Ceva mai târziu a înfiinţat un atelier care să asigure hârtia necesară tipografiei.

Cea mai importantă carte editată în tipografia lui Muteferrika este *Cihannuma* (Oglinda lumii) a lui Kâtîp Celebi, unul dintre cei mai mari savanţi şi enciclopedişti otomani ai timpului. În introducerea cărţii Muteferrika arată că a făcut unele corecturi.

Muteferrika a publicat şi lucrări originale.

6.Aromânul Riga Fereos din Tesalia a tipărit la 1814, în principatele române, manifeste şi apeluri către popoarele din Balcani. A fost ajutat de boierii români Grigorie Brâncoveanu, Ioan Cantacuzino, Scarlat Câmpineanu.

7. La Negureni, fost Caranlîk, s-au găsit mai multe cărţi vechi, bisericeşti, iar *Antologhionul* tipărit la Bucureşti în 1766, era legat cu un tip de ştraif făcut din foile unei publicaţii bilingve turco-bulgare şi ale ziarului *Românulu* din 22 iulie 1857. Este evident că acesta a fost citit de posesorul cărţii înainte a de a fi utilizat la legătoria cărţii.

10. Merită să ne aplecăm atenţia asupra faptului că, în 1865, Imprimeria Statului Bucureşti primea ordin de la directorul *Buletinului Oficial,* Anton Adamescu, să doneze şcolilor din Dobrogea câte 100 de exemplare de manuale tipărite de aceasta. Acestui Anton Adamescu, probabil născut în Dobrogea, i se adresa institutorele Costache Petrescu, din partea Eforiei şcolii române din Silistra, cerând ajutoare de la Guvernul României pentru şcolile româneşti din Silistra, Ostrov, Vaidomir. „Şcoala noastră, de când s-a dotat cu cărţile didactice de către înaltul Guvern al României, avu o păşire spre organizare şi prosperitate, şi după proiectul nostru comun, abia puturăm înfiinţa şi alte două şcoale în comunele învecinate. Ostrovul şi Vaidomirul, şi, cu timpul, sperăm ca să întrecem prin toate comunele locuite de români”. Intenţie lăudabilă şi, mai mult ca sigur, realizată. Aşa s-ar explica că, după zece ani de la această corespondenţă, Dobrogea realipită cunoştea deja un nivel de instrucţie în limba română remarcabil. Dovadă, documentele redactate lizibil, fără nici o corecţie, dar şi actele de arhivă, câte s-au mai păstrat pe la particulari. La 20 noiembrie 1867, institutorul Costache Petrescu îi scria ministrului cultelor din România, mulţumindu-i pentru apelul pe care l-a făcut în folosul bibliotecii şcolii sale şi urându-i: „Zeul naţiunilor să vă doteze cu viaţă lungă şi fericită şi să facă ca România independentă să-şi reia anticele sale puteri spre a putea să domine pre primii săi supuşi”. Scrisoarea era semnată, alături de institutorul C. Petrescu, şi de românii Petre Ioanu, Atanase Trandafirescul, Anton Todor, Mihalache Iliescu.(26)

Prin adresa din 14 noiembrie 1867, Eforia confirmă Ministerului Instrucţiunii de la Bucureşti că potrivit apelului acestui minister ”la patriotismul d(omnilor) autori şi redactori de orice fel de cărţi şi jurnale” s-au primit „trei essemplare cărţi”.

Rit și stil de viață

Nunta – un nou început

Dr.Flori IUHAS

Prin amploarea lor, nunțile românești depășesc toate celelalte obiceiuri ale anului și ale ciclului familiei. Ritul de trecere cel mai complex, nunta se înscrie unui ceremonial care trebuie să transmită o taină sacră, cea a căsătoriei. Omul realizează în acel moment „o mutație ontologică" deoarece acest rit facilitează trecerea simbolică de la o etapă de viață la alta, reprezentând astfel și un nou început. Actele rituale ale nunții au tocmai rolul de a asigura trecerea de la stadiul de flăcău-fată la cel de bărbat-nevastă.

Nunta este un amplu scenariu ritual prin care tinerii necăsătoriți „părăsesc temporar lumea profană, pătrund în lumea divină unde procreează și redevin, după noaptea nunții, oameni obișnuiți [...] Trecerea pasageră de la profan la sacru dă putința omului să creeze el însuși omul" (I. Ghinoiu, *Mică enciclopedie de tradiții românești*, p. 214).

La căsătorie, tinerii sunt supuși unor ritualuri de trecere și unor ceremonii colective, la care participă mulțimea toată a sătenilor, care iau în felul acesta act de faptul că noi membri maturi au fost primiți în obște, că s-a născut o nouă familie, căreia de asemenea trebuie să i se asigure traiul bun în mijlocul alor lor.

Regăsim în obiceiurile de nuntă ale românilor numeroase reprezentări (de natură simbolică) și practici care realizează liantul dintre om și natură. În opinia lui Mihai Pop, „în cultura tradițională comunicarea între om si natură se făcea la nivelul practicii primitive, între om și reprezentările pe care și le-a făcut despre fenomenele naturii, la nivelul miturilor și riturilor. Iar pe planul social concret, raporturile de schimb se stabileau la nivelul obiceiurilor, al normelor de comportare, al ceremonialelor, între indivizii aceluiași grup social și între grupuri sociale diferite, de natură și dimensiuni variate: grupuri teritorial și etnic diferite. Limita schimburilor era determinată de puterea de înțelegere, de capacitatea de a comunica, deci de cunoașterea codurilor prin care se încifrau și se descifrau mesajele, a logicii care le guverna, a teoriei argumentării cu ajutorul căreia se realizau

diferitele categorii de mesaje ce puteau fi reduse la un model comun.

Mesajele schimburilor culturale sunt fapte delimitate, realizate și fixate în semnele proprii limbajului prin care se exprimă, de cele mai multe ori printr-o pluralitate de semne de natură diversă datorită sincretismului de limbaje al oricărui fapt de cultură tradițională" (M. Pop, *Obiceiuri tradiționale românești,* p. 16).

Ion Ghinoiu afirmă că „nunta este, înainte de spectacol, un ceremonial complex, care deschide, prin actul nupțial, un nou ciclu vital. După modelul împerecherii cuplului divin în timpul nunții (*Bradul de nuntă* cu *Mărul miresei*, *Steagul de nuntă* cu *Talerul miresei*, *Bățul înflorat* cu *Colacul*) și după împlinirea a două importante acte de consacrare, unul creștin, *cununia* (așezarea de către preot a cununilor împărătești pe capul tinerilor) și altul precreștin, *colăcăria* (ruperea colacului deasupra capului miresei de către nașă), mirii devin apți procreării, personaje sacre care aduc, teoretic, după nouă luni, pruncul" (I. Ghinoiu, ***op. cit***., p. 214).

„Ca acte de comunicare tradiționale ele au un limbaj complex pentru că la realizarea fiecărui obicei contribuie, de fapt, mai multe modalități de expresie. Exprimarea verbală se îmbină cu cea muzicală și coregrafică, cu cea gestică și mimică.

Fiecare din limbajele textelor folclorice propriu-zise, verbale sau muzicale, se corelează între ele și cu modurile de comportare după legile interne ale structurii fiecărei categorii de obiceiuri, după normele logice de construire a unui act complex cum este obiceiul" (M. Pop, ***op. cit***., pp. 8 - 9). „Astfel privit, actul de comunicare cultural stabilește, de fapt, un raport de schimb între partenerii lui, schimb de informații, schimb de bunuri, schimb de servicii. Fiecare act de comunicare, deci și fiecare obicei, transmite un mesaj prin care se face schimbul" (*idem*, p. 15).

Grupul social de bază al comunităților etnologice românești era neamul care, dincolo de familia propriu-zisă, părinți și copii, îi cuprindea pe toți cei înrudiți prin consangvinitate, prin afinitate și prin năștie. „Dacă baza biologico-socială a relațiilor de înrudire poate fi socotită consangvinitatea, iar afinitatea, modul de a stabili pe plan social, prin schimburi matrimoniale, un sistem de alianță mai larg, năștia, care a jucat în unele zone un rol deosebit în relațiile de înrudire, are la bază o alianță care se realizează în acte sociale și economice.

Nașii erau cei care îl asistau pe cel care trece de la o stare socială la alta, cei care îl asistau pe copil la botez și pe tinerii care se căsătoresc, la nuntă. Ei erau, în sensul riturilor de trecere, cei care inițiau pe cei care efectuau trecerea într-o nouă stare. Cu acest rol, cu această funcție, apar în trecut la toate popoarele europene. Dar în comunitățile etnologice românești, năștia nu era o funcție ocazională, ci avea un caracter de durată. Prin ea se stabilea cel de al treilea mod de înrudire.

Cel care era nașul unei tinere perechi la nuntă era și nașul de botez al tuturor copiilor lor" (*idem*, p. 22). În acest fel, între două neamuri se stabileau relații de înrudire care se perpetuau din generație în generație, și care – în cazul comunităților mici, cuprindeau întreaga obște.

Coeziunea prin fapte de întrajutorare și acte ceremoniale prelungeau această comuniune până dincolo de moarte. Neamul era o realitate cu ierarhie proprie, un limbaj propriu al relațiilor interpersonale, sistem de comportări ritualizate/socializate se care se realiza „nu numai în comunicările verbale și în schimburile de bunuri și servicii, ci și în ceea ce ne interesează în chip special, în ceremonii, în obiceiuri [...] Putem deci vorbi despre o dinamică proprie a relațiilor de înrudire, care își găsește, la rândul ei, expresia în obiceiuri" (*idem*, pp. 23).

În satul tradițional românesc, căsătoriile nu erau permise decât dincolo de gradul al treilea și, în unele zone, chiar dincolo de gradul al patrulea de înrudire. Prin tradiție se considera că nu este bine să se încheie căsătorii între cumnați, în afară cazului când fratele și sora unei familii se căsătoreau cu fratele și sora altei familii, iar căsătoria se celebra în aceeași zi, deci înainte ca relațiile de afinitate la acest grad să se fi stabilit. În unele locuri, aceleași reguli de interdicție care funcționează pe linie de consangvinitate și afinitate erau valabile și în relațiile cu familia nașilor.

Motivația acestui model simetric are la bază un substrat economic fundamentat pe dorința de a nu se „risipi" averea familiei. Mihai Pop consemnează faptul că în cazurile în care se depășea structura endogamiei locale, mezalianțele se făceau cu locuitorii satelor învecinate – deci ale aceluiași ținut – pentru a-și extinde rețeaua de relații – prin comuniune matrimonială – asupra unei zone întregi.

Odată cu procesul industrializării, bărbații tineri au părăsit satele pentru a se integra, sub diferite forme, în societatea urbană industrială. Fetele, chiar atunci când au rămas în sat, au avut tendința de a se mărita cu orășeni, de multe ori chiar cu tineri plecați din satele lor, iar tinerii rămași în sat găseau cu greu soții în satele lor sau chiar în limitele vechii zone de endogamie locală, fiind nevoiți să-și caute soții în

satele de peste munți, de unde altădată neamurile lor au adus bărbații.

„În situația aceasta, relațiile de înrudire se stabilesc pe bază de legături preexistente între cele două grupuri sociale. Fata vine cu părinții ei și i se dă o casă unde-și face pregătirile pentru nuntă, pentru ca totul să decurgă după rânduiala obiceiurilor tradiționale. Deci relațiile de înrudire dintre cele două neamuri se realizează ceremonial cu respectarea datinei.

Regulile relațiilor de înrudire se exprimau prin terminologia acestor relații și prin limbajul complex, dar socializat, ritualizat al obiceiurilor" (*idem*, p. 26).

Din lucrarea lui Ion Ghinoiu, *Mică enciclopedie de tradiții românești* (2008), aflăm că în tradiția populară românească, lunea nu se mergea la pețit, marțea, o zi rea cu trei ceasuri rele erau interzise nunțile, logodnele și mersul la pețit, la fel și miercurea, în timp ce zilele de joi erau slobode pentru nunți, vinerea este nefavorabilă cununiilor, dar favorabilă vrăjilor și descântecelor pentru cununia fetelor, iar sâmbăta era închinată morților.

Dacă duminica erau interzise toate descântecele, excepție făceau, în tradiția populară românească, cele de dragoste și de aflare a ursitei. Din zicalele populare reiese credința că marțea și vinerea sunt zile nefaste pentru ceremoniile nupțiale: *Toate pe dos și nunta marțea* sau *După ce nu erau tineri, se logodiră și vineri!*. Astfel, zilele benefice pentru pețit, logodnă și cununie erau joi și duminica (Simeon Fl. Marian, 2008, vol. I, p. 68).

Există de asemenea și perioade de timp în care se pot sau nu oficia nunți în funcție de interdicțiile Bisericii legate de posturile de peste an. Astfel, stabilită numai în perioada „câșlegilor" (după Bobotează, până la începerea Postului Paștilor, după Rusalii, până la Postul Sfintei Marii, 1-15 august - după Sfânta Marie Mică - 8 septembrie -, până la începerea Postului Crăciunului, 15 noiembrie) - nunta se organiza numai în zilele de duminică și joi și ținea 2-3 zile.

Vârsta propice căsătoriilor era între 15 – 20 de ani pentru fete și 18 – 30 de ani pentru feciori.

DESPRE AUTOARE:

Lector univ. dr. Florica IUHAS lucrează în Departamentul de Jurnalism, al Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării din Universitatea București, şi la Centrul de cercetare SPARTA

Doctor în Ştiinţe ale Comunicării (Faculatea Universitatea din Bucureşti, FJSC, 2011), Master în Comunicare Politică (SNSPA, Facultatea de Comunicare şi Relaţii Publice „David Ogilvy", 2002), Licenţă în Jurnalism (Universitatea Hyperion, Facultatea de Jurnalism, 1995)

Interese de cercetare şi de predare:

Jurnalism radiofonic, Antropologie mass-media, Imagologie mass-media

Lucrări şi articole publicate (selectiv):

Univers ceremonial şi mass-media: nunta ca rit de trecere, Editura Ars Docendi, 2012

„Clothing and its Dissimulative Function. Traditional Signs of Masculine and Feminine, în Modern Approaches to Gender Studies. Equality Through assumed Differences, ECKO House Academic Publishing, Sandy, (Utah), U.S.A., ISBN 978-1-4276-5377-2, pp. 83 – 105

„Ceremonialul – direcţii actuale în antropologia culturală" în Noi culturi. Noi antropologii. Lucrările celei de-a VII-a conferinţe anuale a Societăţii de Antropologie Culturală din România, Bucureşti, 24–26 septembrie 2010, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012, ISBN 978-973-50-3626-3 (pdf), pp. 241 – 287

„Riturile de trecere ca momente ieşite din cotidian ale vieţii. Naşterea la români: între trecut şi prezent, între lumea tradiţională şi cea a imaginarului mediatic", în Mihai Coman (coord.), Repere conceptuale şi perspective teoretice în Ştiinţele Comunicării – Studii doctorale 2011, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, ISSN 2247-1065, pp. 73 – 94

Implicarea militarilor în organizarea și activitățile asociației „Astra Dobrogeană” (1927-1935)

Dr. Lavinia GHEORGHE, Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa

Într-un articol din iunie 2015 al revistei „Datina” scriam despre importanța „Astrei dobrogene” pentru societatea românescă dintre Dunăre și Mare. Amintesc doar că asociația dobrogeană a luat ființă pe 5 mai 1927, ca filială a „Astrei” transilvane și a ființat până în 1935.

Mari filiale găsim la Caliacra, Durostor, Medgidia, Mangalia, Tulcea etc., iar, la comune şi sate, în: Caramurat (Mihail Kogălniceanu), Caraomer (Negru-Vodă), Cuzgun ((Ion Corvin), Ghiuvenlia (Chirnogeni), Biulbiul Mare şi Biulbiul Mic (Ciocârlia), Osmancea, Saligny, Ştefan cel Mare etc.

Iniţiativa i-a aparţinut generalului I. Vlădescu, comandantul Diviziei IX Constanţa. Acest fapt explică și semnăturile militarilor în rândurile revistei „Astra Dobrogeană” (care apare între 1929-1930, în 9 numere).

Este îndreptăţită întrebarea: de ce „Astra Dobrogeană” acordă o asemenea importanţă armatei române în activitatea sa? Răspunsurile sunt multiple. Pe de o parte, pentru că idealurile armatei române după desăvârşirea unităţii de stat corespundeau ideii naţionale propagată de „Astra”. În acest sens, Societatea avea nevoie de armată, instituţie direct implicată în realizarea marilor obiective ale poporului român, în care acesta avea încredere şi respect. De altfel, multe dintre temele tratate în conferinţă şi în revista Societăţii se opresc asupra rolului armatei în istoria românilor.

Deloc de neglijat este faptul că însuşi iniţiatorul şi preşedintele Societăţii, I. Vlădescu, este general, comandant al Diviziei IX Constanţa şi că alţi preşedinţi de filiale fac parte din armată: colonelul Homoceanu, preşedinte al filialei Tulcea, colonelul P. Stratulat, preşedinte al filialei Caliacra, înfiinţată în 1929 -, colonelul Costăchescu, comandant al Regimentului 40 Infanterie Balcic, preşedinte al Despărţământului Balcic -. De asemenea, mulţi membri şi conferenţiari de bază ai Societăţii fac parte din corpul ostăşesc - îi amintim doar pe căpitanul Dumitraşcu - membru al Orchestrei „Astra”, locotenentul Aurel Filip - redactor al revistei „Astra Dobrogeană” -, comandorul Aurel Negulescu - cunoscut şi

sub pseudonimul Moş Delamare - căpitanul de infanterie Protopopescu, sublocotenentul Leonte Puşkaş, maiorul Cârşenovski, maiorul Munteanu, colonelul Rujinski etc.

Pe de altă parte, multe dintre activităţi se desfăşoară la Cercul Militar, la Casa ostăşească din incinta Regimentului 13 Infanterie**.** Prezenţa militarilor Regimentului 34 Infanterie, Regimentului 13 Infanterie şi Regimentului 2 Grăniceri la manifestări este constantă - ca realizatori ai manifestărilor, cât şi ca public ţintă. Lor li se adaugă angajaţi şi maiştri civili.

Sufletul activităţii „Astrei Dobrogene” este generalul I. Vlădescu, despre care maiorul Munteanu afirma, în 1929, că: *„Este suficient să se ştie că conducătorul ei din Dobrogea şi Cadrilater este Domnul General Vlădescu spre a se putea vedea siguranţa celei mai rodnice activităţi. Are prea multă putere de muncă şi toate simţurile lui nu respiră decât <<DRAGOSTEA DE ŢARĂ>> pentru ca să nu-şi poate atinge ţelul pe care-l va înfăptui, în ciuda tuturor celor cari ne pândesc din umbră.”*.[1]

Generalul Vlădescu mărturisea, încă de la primele conferinţe susţinute că, de vreo 3 ani, intenţiona să realizeze acţiuni culturale în cazărmi, pentru ca soldaţii să fie conştientizaţi de trăsăturile sufleteşti ale neamului din care se trag şi în slujba

[1] „Astra dobrogeană", I, nr. 8, nov. 1929, p. 3-5

căruia se află şi pentru a naţionaliza şi celelalte etnii trăitoare pe pământul dobrogean prin intermediul conferinţelor.[2]

La adunarea de înfiinţare a Regionalei „Astra Dobrogeană” şi despărţământului Constanţa al Asociaţiei, pe 5 mai 1927, iniţiatorul acestui proiect, generalul Vlădescu, a prezentat activitatea „Astrei” şi rezultatele obţinute de aceasta şi a susţinut necesitatea înfiinţării, în Dobrogea, a unei organizaţii regionale după modelul „Astrei”, în condiţiile întunericului *„în care zace marea majoritatea a satelor dobrogene şi în special în Cadrilater”*. Cu această ocazie a fost ales şi comitetul de conducere, ce-l are ca preşedinte pe generalul I. Vlădescu.[3] Programul „Astrei Dobrogene” a fost prezentat de un alt reprezentant al armatei, maiorul Munteanu, care a subliniat faptul că „Astra Dobrogeană” a apărut ca o necesitate.

În iunie 1929, în sala cinematografului „Regal”, colonelul Homoceanu este ales preşedinte al filialei Tulcea a „Astrei Dobrogene”, iar doamna colonel Constantinescu, preşedinte al Comitetului asistenţei sociale „Principesa Elena”. [4]

Pe 16 mai 1929, înregistrăm înfiinţarea unei mari filiale a „Astrei Dobrogene” în Caliacra. Festivitatea, ţinută în sale de recepţie a Cercului Militar, a fost deschisă de generalul Vlădescu. Între participanţi, și generalul Ştefan Popescu - comandantul Brigăzii IX -, ofiţeri din garnizoană însoţiţi de soţii, autorităţi civile, avocaţi, medici, profesori etc. Colonelul P. Stratulat este ales în funcţia de preşedinte al filialei Caliacra.[5] Acesta, împreună cu colonelul Costăchescu - comandantul Regimentului 40 Infanterie -, au impulsionat, în noiembrie 1929, începutul activităţii *„intense în vederea timpului de iarnă”*. Colonelului Costăchescu i se aduc mulţumiri pentru sprijinul patriotic acordat răspândirii culturii naţionale în oraşul Ba1cic şi în judeţ.[6]

Activitatea „Astrei Dobrogene” în care s-au manifestat reprezentanţi ai oştirii sau a fost „dedicată” armatei române constă în: conferinţe, articole, şezători, spectacole, concursuri. Subiectele sunt naţionale şi patriotice: privesc armata şi locul ei în istoria naţională, tratează despre patriotism, eroi, eroism, prezintă personalităţi militare în istoria

României, amintiri din război, cântece şi poezii patriotice etc.

De la începutul activităţii sale, „Astra Dobrogeană” a programat, săptămânal, conferinţe în faţa ostaşilor din cazărmi. Astfel, pe 13 noiembrie 1927, ciclul de conferinţe al Societăţii este inaugurat de generalul VIădescu, la Casa ostăşească din incinta Regimentului 13 Infanterie. Au fost prezenţi ofiţeri din toate armele, angajaţi şi maiştri civili, detaşamente de soldaţi din toate trupele. În cuvântul de deschidere, Directorul Liceului „Mircea cel Bătrân” din Constanţa, Constantin Munteanu, a adus un elogiu armatei române. În rândul ostaşilor, acesta îi considera şi pe profesori, preoţi, medici. Ca o continuare, profesorul Carp conferenţiază despre patriotismul soldatului român.[7]

Încă din 1927, „Astra Dobrogeană” organizează şezători cu teme naţionale. Astfel, în noiembrie, generalul 1. VIădescu, preşedintele asociaţiei, începe pregătirea sezonului şezătorilor. În acest sens, îl însărcinează pe căpitanul de artilerie Protopopescu cu luarea măsurilor necesare. [8]

Acţiunea care a pus bazele activităţii culturale şi cu soldaţii din cazărmi a fost primul act cultural al despărţământului constănţean al „Astrei”, ce a avut loc la sfârşitul lunii ianuarie 1928, la teatrul Ligii Culturale. Cuvântul de inaugurare a fost rostit de preşedintele „Astrei Dobrogene”, care, după ce a subliniat importanţa „Astrei” în istoria românilor şi a elogiat sufletul românesc, a evidenţiat rolul ostaşilor români în istoria naţională. În cadrul programului artistic, soldatul cu termen redus Păsculescu de la Regimentul 13 Artilerie a susţinut un solo de vioară, s-au recitat și cântat poezii și cântece patriotice.[9]

[2] Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în „Dobrogea jună", XXIII, nr. 246, 13 nov. 1927, p. 1; Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., XXIII, nr. 247, 15 nov. 1927, p. l

[3] G. Preda, *Activitatea „Astrei" în 25 de ani de la Unire (1918- 1943)*, Ed. Astrei, Sibiu, 1944, p. 133

[4] „Dobrogea jună", XXV, nr. 125, 15 iun. 1929, p. 1

[5] *Loc. cit.*, nr. 110, 28 mai 1929, p. 1; „Marea Noastră”, II (VII), nr. 32, 30 mai 1929, p. 2

[6] *Activitatea despărţământului „Caliacra"*, în „Astra Dobrogeană", 1, nr. 5, aug 1929, p. 24, nr. 8, nov. 1929, p. 26

[7] Astra în acţiune, în „Dobrogea jună", Constanţa, XXIII, nr. 245,10 nov. 1927, p. 1; Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., nr. 246, 13 nov. 1927, p. 1; Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., nr. 247, 15 nov. 1927, p. l

[8] Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., nr. 246, 13 nov. 1927, p. 1; Cruţiu, *Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., nr. 247, 15 nov. 1927, p. l

[9] *Inauguralul Astrei*, în „Marea noastră”, I (V), nr. 11- 12, 21 ian.. 1928, p. 4

Pe căpitanul Dumitraşcu îl găsim angrenat în organizarea multor evenimente ale „Astrei Dobrogene”.[10]

Corul Regimentului 2 Grăniceri susţine un program muzical la Medgidia, pe 25 martie 1928.[11]

În contextul unei campanii naţionale de adunare de fonduri în vederea înzestrării aviaţiei române, pe 8 aprilie 1928, „Astra Dobrogeană” a organizat serbări festive în onoarea Aviaţiei, în toate teatrele din Constanţa. [12]

În 1929, activitatea „Astrei Dobrogene” debutează, pe 20 ianuarie, printr-o serbare, în sala „Tranulis”. Din nou remarcăm participarea apărătorilor patriei. Imnul este intonat de Regimentul 34 Infanterie. Serbarea a fost continuată de corul TTR al Regimentului 34 Infanterie, condus de Nica Vasile - care a interpretat cântecele populare *Acolo-n vale la fântână* şi *Fetiţo cu ochii ca mura* şi marşul *Mărăşeşti -*. În aceeaşi zi, la Casa Ostăşească, sub patronajul „Astrei”, se desfăşoară o altă şezătoare culturală, în care conferinţele au fost completate de corul TTR - care a prezentat cântece populare - şi de ostaşii Regimentului 34 Infanterie, ce au organizat concursul de snoave, răsplătit cu premii.[13]

În acţiunile „Astrei Dobrogene” se implică şi Uniunea ofiţerilor în rezervă, care organizează o conferinţă, pe 28 aprilie, la Teatrul Cinema „Regal”. Invitaţia este făcută de vicepreşedintele acestei Uniuni, locotenent colonel în rezervă Alexandru Beiu, avocat şi consilier în Baroul Constanţa.[14]

Preşedintele „Astrei Dobrogene” susţine, în iunie 1929, o conferinţă în sala cinematografului „Regal”. Tema: prezentarea activităţii societăţii pe care o conducea.[15]

Una dintre intenţiile „Astrei Dobrogene” a fost şi aceea de a pregăti populaţia Dobrogei pentru un eventual atac aerian. În acest sens, pe 19 februarie 1928, la Teatrul „Tranulis”, generalul Schmidt a vorbit despre efectul bombardamentului aerian şi cel al gazelor toxice asupra populaţiei, iar colonelul Rujinski despre aviaţia comercială, poştă şi război - exemplificând cu proiecţii cinematografice -.[16] Alţi conferenţiari al Societăţii, maiorul Cârjănovschi şi sublocotenentul Puşcaş Leonte, şi-au expus punctele de vedere, în martie 1928, la Casa Ostăşească.[17]

În 1930, în urma votării legii de pregătire preregimentală, în ideea pregătirii sportive, premilitare, a tinerilor ce urmau să plece în armată, „Astra Dobrogeană” venea cu ideea de a organiza şi îndruma dezvoltarea sportivă a dobrogenilor. Şi, pentru pregătirea în eventualitatea unui război, promitea publicarea unor materiale privitoare la *„apărarea contra gazelor şi aviaţiei la oraşe şi sate”*.[18]

Anul I No.1

I Mai 1935

Astra

Foaie de propagandă a Regiunii Culturală ASTRA Dobrogeană

Către intelectualii Români

PROCES VERBAL

Deosebit de educativă, în sens naţionalist, patriotic, este *Rubrica ostăşească* a Paginii „Astrei Dobrogene” din „Marea noastră”. Un fel de lecţie despre trecut, exemplu pentru viitor. Aceasta găzduieşte atât literatură, amintiri din război, articole elogiatoare la adresa armatei române, cât şi ştiri privitoare la armată.[19] Din păcate, această rubrică specială nu apare decât în perioada februarie-9 iunie 1929. Regăsim, însă, acelaşi gen de scrieri în *Pagina Astrei.* În acest sens, amintim scrisoarea căpitanului A. Bălăcescu, adresată lui Rafael Bergovici, în amintirea *„zilelor petrecute în Regimentul 9 Călăraşi pe front”*. Era vorba despre un schimb de scrisori şi de amintiri. De asemenea, sub titlul *Revenire*, putem citi literatură despre Primul Război Mondial.[20]

Şi în paginile revistei Societăţii, „Astra Dobrogeană”, armata română ocupă un loc deosebit. Atât prin conducerea revistei şi semnatarii articolelor, cât şi prin tematică. În ideea oferirii de exemple pozitive, în primul număr al revistei Societăţii, căpitanul Budiş publică un portret al *Mareşalului Foch*. De altfel,

[10] *„Astra Dobrogeană" în activitate*, în „Dacia", XV, 10 feb. 1928, p. 1; *Repetiţiile Astrei*, în „Marea Noastră", I (IV), nr. 15-16, 16 feb. 1927, p. 3; Nofinis, *Cercul cultural din Mircea Vodă*, în „Dobrogea jună", XXIV, nr. 67, 28 mar. 1928, p. 1; MINAC, Depozit istorie modernă- contemporană, inv. 5011

[11] *Astra la Medgidia, Inaugurarea conferinţelor Astrei*, în loc. cit., nr. 67, 28 mar. 1928, p. 1; *Astra la Medgidia*, în „Marea Noastră", 1 (V), nr. 26, 1 apr. 1928, p. 3

[12] *„Astra" şi propaganda aviaţiei*, în „Dobrogea jună", XXIV, nr. 76, 7 apr. 1928, p. 1; Cruţiu, *Secţia dramatică a Astrei dobrogene. „Plicul" la Elpis*, în loc. cit., nr. 114, 1 iun.. 1928, p. 1; *Astra teatrală*, în loc. cit., XXIV, nr. 125, 15 iun. 1928, p. 1; *„Astra" şi propaganda aviaţiei*, în loc. cit., nr. 76, 7 apr. 1928, p. 1

[13] F.A., *Astra Dobrogeană*, în „Dobrogea jună", XXV, nr. 21, 27 ian. 1929, p. 1

[14] *Conferinţele Astrei*, în loc. cit., nr. 90, 26 apr. 1929, p. 1

[15] *Loc. cit.*, XXV, nr. 125, 15 iun. 1929, p. 1

[16] W.N. Berzan, *Coloanele Astrei,* în „Marea noastră", I (IV), nr. 17-18, 28 feb. 1928, p. 3

[17] Arh. Naţionale Constanţa, fond Primărie, dos. 2, 1928, f. 32; *Şezătorile Astrei,* „Marea Noastră", 1 (IV), nr. 19-20, 14 mar. 1928, p. 3

[18] *Lucruri bune pentru săteni*, în „Astra Dobrogeană", II, nr. 1, mar. 1930, p. 26- 27

[19] *Loc. cit.*, nr. 21, 8 mar. 1929, p. 3

[20] *Loc. cit.*, nr. 33, 9 iun.. 1929, p. 3

acesta va semna şi articolul *Conferinţa de la Haga* şi *Regimul strâmtorilor.*[21]

Un alt reprezentant al armatei, locotenentul Filip Aurel, redactor al revistei, se opreşte asupra subiectelor privind armata română - *Arta şi Geniul Naţional, Gloria de la Mărăşeşti* - şi asupra unor personalităţi naţionale, precum Gheorghe Lazăr, Alexandru Vlahuţă.[22]

Un deosebit articol, semnat cu pseudonim – Ardeleanu -, apăra armata română în condiţiile în care *„războiul a trecut şi toată lumea crede că armata a fost cauza războiului. De aici un dezgust şi o oroare, se vede în opinia publică. Tribunalele militare sunt ticsite de procese iar pe orice drum întâlneşti pe câte un moş sau o babă, o doamnă, un domn etc. care îşi fac fel de fel de planuri ca să-şi scape odraslele de la acea datorie care era cea mai sfântă pentru strămoşii noştri ce au creat România Mare?”*. Tonul articolului este deosebit de revoltat: *„De unde această frică, această teamă faţă de instituţia care veacuri de-a rândul ne-a reprezentat şi apărat cinstea şi onoarea neamului nostru, până ne-a creiat România Mare. Nu vă gândiţi că duşmanii unităţii noastre urmăresc prima dată distrugerea armatei şi apoi pe a noastră ca ţară şi neam? Cercetaţi delicvenţii militari şi veţi vedea, că mulţi dintre ei sunt sau străini sau oameni din mahalalele oraşelor fără căpătâiu.”* Pentru a-i conştientiza pe cei ce critică armata neamului, „Astra Dobrogeană” va prezenta momente din trecutul glorios al acesteia.[23] În aceeaşi idee, în numerele următoare, acelaşi Ardeleanu prezintă istoria armatei române.[24]

În ciclul serialului *Eroi şi eroism,* semnat de N. Ţimircaş, acesta aduce în prim plan eroi ai armatei române, precum Peneş Curcanul, Ecaterina Teodoroiu şi eroi fără nume.[25]

Ultimul număr al revistei „Astra Dobrogeană” apare în martie 1930. Cu prilejul împlinirii unui an de existenţă, colectivul redacţional face o evaluare a activităţii sale. Privitor la activitatea cadrelor militare dobrogene în cadrul Societăţii, se aminteşte că, la sărbătorirea lui Mazaryk - cu ocazia împlinirii a 80 de ani -, muzica Regimentului 34 *„a executat cele două imnuri naţionale”*.[26]

La rubrica *Cronica „Astrei”*, este prezentată activitatea societăţii. Astfel, la capitolul *Conferinţe* este amintită conferinţa – însoţită de un film - a comandorului Aurel Negulescu - cunoscut sub pseudonimul literar Moş Delamare -, care a avut drept temă călătoria bricului „Mircea” şi cele mai lungi voiajuri făcute de vasele româneşti.[27]

Anul 1930 a marcat începutul declinului pentru „Astra Dobrogeană”, datorită, în primul rând, problemelor financiare. Aceasta explică şi desfiinţarea revistei. Conducerea centrală a „Astrei” remarcă însă priceperea şi sufletul conducerii „Astrei Dobrogene”- în primul rând a preşedintelui său, generalul I. Vlădescu, membrii săi *„cheltuind bani din propria pungă”*.[28] S-au încercat „resuscitări”, din păcate, fără rezultat. Urmările s-au resimţit puternic în anii ce au urmat. În anii 1931-1933, din lipsa mijloacelor, „Astra Dobrogeană” nu a mai putut activa, decât în oraşul Constanţa.[29]

Despre activitatea „Astrei Dobrogene” în anul 1933/1934 nu deţinem prea multe informaţii. Îl regăsim însă pe generalul de divizie în rezervă Ioan Vlădescu şi pe dr. P. Stoenescu - preşedinte al filialei Constanţa - angrenaţi în activitatea Ligii Antirevizioniste Române. Cei doi participă, pe 28 mai 1933, la o adunare a Ligii amintite.[30] De altfel, peste 2 ani, pe 18 noiembrie 1935, preşedintele „Astrei Dobrogene” îi scria Preşedintelui Ligii Antirevizioniste Regionala Constanţa, exprimându-şi regretul că nu a putut răspunde invitaţiei de a participa, pe 1 decembrie, la ziua Ligii amintite, datorită primirii întârziate a adresei.[31]

Raportul general al Comitetului Central al „Astrei” asupra activităţii sale din 1934/1935 menţiona că *„Astra Dobrogeană nu a mai dat, timp de mai mulţi ani, nici un semn de activitate. În consecinţă, comitetul central întrunit în şedinţa din 4 mai 1935 a decis desfiinţarea acestei regionale, rămânând în Dobrogea numai Despărţământul Constanţa, ca organizaţie culturală a instituţiunii noastre”*.[32]

*

Între două războaie mondiale, armata a participat la organizarea și susținerea „Astrei Dobrogene”, o asociație atât de necesară comunității dintre Dunăre și Mare, care se refăcea după o conflagrație mondială și nu știa că se pregătea de o alta.

Foto: din „Albumul Dobrogei” 1928, MINAC

[21] *Loc. cit.*, nr. 1, 4 mai 1929, p. 9-13; nr. 6-7, sep.-oct. 1929, p. 2-5; *Loc. cit.,* nr. 8, nov. 1929, p. 7-13

[22] Loc. cit., nr. 3-4, iun-iul. 1929, p. 15-17; nr. 5, aug. 1929, p. 1-3; nr. 6-7, sep-oct. 1929, p. 14-16

[23] Loc. cit., nr. 1, 4 mai 1929, p. 20

[24] Loc. cit., nr. 2, 10 mai 1929, p. 14- 16; nr. 6-7, sep.-oct. 1929, p. 22-24

[25] Loc. cit., nr. 6-7, sep.-oct. 1929, p. 5-9

[26] Loc. cit., II, nr. 1, mar. 1930, p. 26

[27] Gaby, *Cronica „Astrei"*, în loc. cit., p. 24- 26

[28] G. Preda, *op. cit.*, p. 133; „Transilvania", 61, nr. 7-10, iul.-oct. 1930, p. 104

[29] G. Preda, *op. cit.*, p. 134

[30] Arh. Naţionale Constanţa, fond Episcopia Constanţa, nr.1, vol. II, f. 118

[31] *Loc. cit*, f. 156

[32] G. Preda, *op. cit.*, p. 134; „Transilvania", 66, nr. 4, iul- aug. 1935, p. 188

Info
Centrul cultural „Teodor Burada”

Poveștile istoriei românești

Reconstituire Istorică

Secția de Distribuție și Exploatare a Filmelor a derulat, de-a lungul acestui an, proiectul „PUTEREA MEMORIEI”, proiect care tinde să marcheze 100 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România, eveniment principal al Istoriei României și totodată cunoașterea valorilor culturale, prin difuzarea unui pachet de filme istorice românești, pretext pentru a face o analiză istorică, valorificând în același timp rolul filmului în conservarea tradițiilor. De aceea, în cadrul acestui proiect original, S.J.D.E.A. a organizat un eveniment în cinstea zilei de 1 Decembrie derulând proiecția filmului „Triunghiul Morții” în regia lui Sergiu Nicolaescu. Astfel, la Muzeul Militar „Regele Ferdinand I” filiala Constanța, șeful secției, Dan Cojocaru, alături de directorul Muzeului Militar, prof.dr.Costin Scurtu, și-au asumat misiunea de a relata adevărurile istorice cu ajutorul imaginilor. Proiecția filmului a fost urmată de o reconstituire istorică la care au participat 25 de soldați îmbrăcați în uniforme din primul război mondial, care au simulat o luptă. Invitat special a fost Cristian Șofron, unul dintre actorii care au jucat în filmul „Triunghiul Morții”. De asemenea, elevii Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, clasa de canto, profesor Rodica Iftime, au susținut un recital autentic românesc, în cinstea acestei sărbători naționale.

Evenimentul s-a dovedit a fi un succes, o adevărată lecție deschisă de istorie pentru foarte mulți iubitori de istorie și nu numai. Proiectul este realizat cu sprijinul Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”, Inspectoratul Județean Constanța, Arhivei Naționale de Film, Asociației Culturale „Tomis” și Asociației ASTRA Dobrogeană, cărora le mulțumim pe această cale pentru toată susținerea!

Actorul Cristian Șofron alături de șeful S.J.D.E.F. Dan Cojocaru

Elevi ai Clasei de Canto Muzică ușoară, profesor coordonator Rodica Iftime

„Noaptea Bibliotecii”

Recent, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța a fost gazda unei ample și complexe manifestări dedicate Zilei Dobrogei, intitulată „Noaptea Bibliotecii” la care Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare dobrogene” a fost invitat să marcheze deschiderea evenimentului. Astfel, dansatorii din cadrul ansamblului au susținut un program artistic bucurându-se de aplauze nesfârșite.

Evenimentul este parte a unui program național ce include lansări de carte, expoziții, ateliere și numeroase alte activități culturale.

Secția de Promovare Cultură Tradițională și Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” din cadrul Centrului Județean Constanța „Teodor T. Burada”, a organizat pe data de 06.12.2017, spectacolul de tradiții populare: „Moș Nicolae” (Sânnicoară), Crăciunul în Dobrogea, „Colindatul”, care s-a desfășurat la sediul din Str. I.C. Brătianu Nr. 68. Acest eveniment este organizat cu ocazia sărbătorilor de iarnă și a implicat instituțiile de învățământ partenere, prin participarea elevilor care au prezentat un scurt program de obiceiuri populare premergătoare Crăciunului și Anului Nou, precum: legende despre Moș Nicolae, Capra, Steaua și colinde specifice acestei perioade.

Programul s-a desfășurat după cum urmează:

- elevii Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă „Maria Montessori” au prezentat un colaj de colinde specifice sărbătorilor de iarnă;
- elevii Școlii Gimnaziale „Dumitru Gavrilescu”, comuna Gârliciu, județul Constanța, au pus în scenă obiceiul „Capra” și „Colindatul de Stea”
- elevii Școlii cu clasele I-VIII nr. 23 „Constantin Brâncoveanu” Constanța au prezentat colinde tradiționale aromâne;
- elevii Școlii Gimnaziale nr.1 Vulturu, județul Constanța au prezentat colinde tradiționale românești;
- elevii Școlii cu clasele I-VIII nr.8 Constanța au realizat, în cadrul unui mini-atelier de creație, desene dedicate sărbătorilor de iarnă. Activitatea a fost un schimb de experiență foarte util elevilor prin calitatea informațiilor primite precum și prin ineditul prezentării, îmbogățind cunoștințele acestora în materie de cultură tradițională. Evenimentul va deveni astfel o experiență pedagogică interactivă și recompensată simbolic.

La Muzeul de Artă Constanța, spectatorii au putut asista la un minunat recital de pian, la care au participat elevii claselor de pian coordonate de doamnele profesoare Ayla Calil și Elisa Baciu.

Un nou premiu pentru Clasa de dans a prof. Adriana Hoidrag

Clasa de dans a Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, coordonată de profesor Adriana Hoidrag, a participat în luna noiembrie la Concursul Național Cupa Memorială „Daniel Nechita”, desfășurat la Galați, obținând locul I, (clasa majorete), la categoria de vârstă 13-15 ani și locul I (la secțunea dans modern clasa dans modern), categoria de vârstă 7-9 ani, Tot luna noiembrie le-a adus cursantelor premiul I (clasa majorete secțiunea Show dance), la categoria de vârstă 13-15 ani, și locul I secțiunea urban categoria 7-9 ani la Festivalul Internațional de Dans „Stelele Aurii”, desfășurat în perioada 24-26 Noiembrie la București.

Profesorii noștri

Rodica Iftime

Ana-Maria ȘTEFAN

Un profesor e o lumină
A unui soare cald și blind
Un inger care protejează
Un dar Dumnezeesc și sfînt.

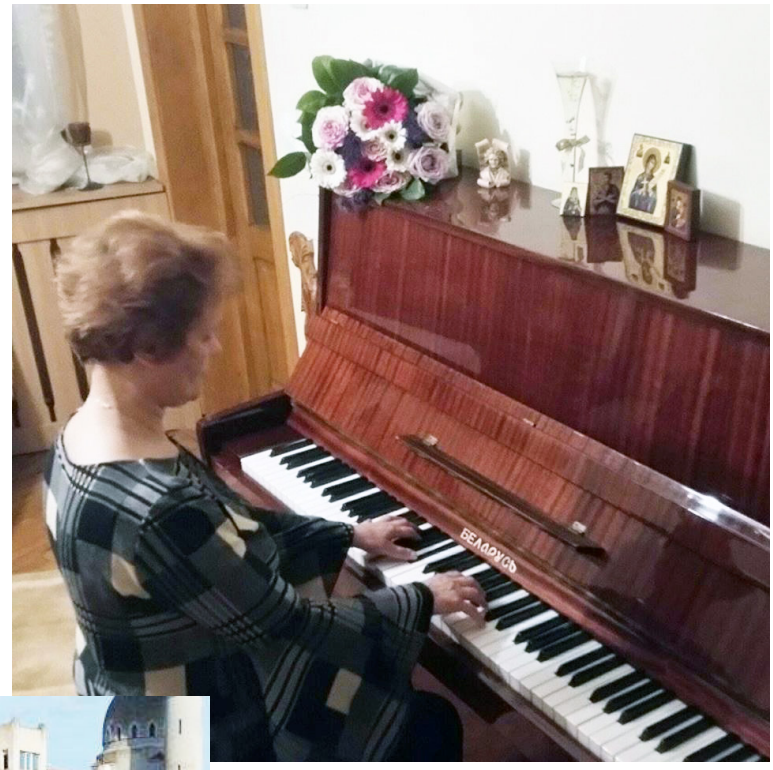

Profesor de pian și Canto -Muzică ușoară din anul 2009 la Școala Populară de Arte, actualul Centru Cultural Județean Constanța, Rodica Iftime este absolventă a Facultății de Arte, secția Pedagogie Muzicală, din cadrul Universității „Ovidius" Constanța și licențiată a Universității de Arte "George Enescu", Iași, iar din 1991 profesează ca sufleur de operă la Teatrul Național de Operă și Balet "Oleg Danovski".

Astăzi evocă nostalgică primele sale amintiri legate de muzică:

Grupul Vocal „Giocoso"

„Primele amintiri legate de muzică le am de la serbările școlare ale surorii mele mai mari, care mă lua deseori la ea în clasă, unde rămâneam chiar și la ore. Acolo învățam cu multă ușurință toate cântecele, înaintea multora dintre elevi. Sigură de aptitudinile mele muzicale, doamna ei învățătoare mă punea să cânt și să recit la toate activitățile artistice. Era o mare bucurie pentru mine să apar pe scenă alături de "cei mari".

Asta se întâmpla cu aproape o jumătate de veac în urmă, într-un sătuc liniștit, nu departe de codrii cutreierați de Eminescu, acolo unde și-a petrecut primii ani ai copilăriei. Astfel, la vârsta de 6 ani, era elevă la Liceul de Muzică și Arte Plastice, din Botoșani, împreună cu sora sa, absolventă de Pictură.

„Am început cu studiul viorii, iar din clasa a V-a, în paralel, pianul. Am avut parte numai de profesori extraordinar de

Grupul Vocal „Giocoso” în spectacol

bine pregătiți și exigenți, atât la specialitate, cât și la cultură generală, care mi-au fost repere în viață. Am absolvit Liceul de Artă la Bacău (între timp, cel de la Botoșani se desființase).”

De o sensibilitate deosebită, cu spirit de inițiativă, stăpânire de sine, spirit de disciplină, cinste și modestie, cu vizibilă dăruire în muncă, exigență față de sine, năzuință de desăvârșire continuă, voință puternică și un caracter ferm, înzestrată cu har, consecvență și perseverență, trăsături ce dau distincție personalității doamnei Rodica Iftime, ne vorbește cu mare bucurie despre profesia de dascăl, mărturisindu-ne:

„Dintotdeauna mi-am dorit să devin profesoară și iată că visul mi s-a împlinit. Am lucrat la catedră și înainte de `89, și după. Lăsând la o parte modestia, consider că am vocație pentru această meserie.”

Se știe că profesorul are un rol crucial în viaţa elevilor. Atât abilităţile profesorale, cât şi însuşirile de personalitate au repercusiuni profunde în inima elevilor, provocând reverberaţii încă mulţi ani după terminarea studiilor. De aceea, ca un mic spectator de culise, sau *proaspătă* elevă la pian a doamnei Iftime, îmi permit să afirm că rar mi-a fost dat să găsesc atât de multă răbdare într-un profesor. Îi plac copiii, îi place să lucreze cu ei, și-i apropie mult și ca un bun profesor, știe să obțină un dozaj armonios între dragostea autentică pentru materia pe care o predă și simpatia pentru elevii săi (implicînd o constantă bunătate a inimii), dar și o rigoare bine temperată și reușește să transmită elevilor cunoștințe din experiența sa muzicală și din orizontul de cunoștințe care depășesc hotarele specialității sale printr-un limbaj limpede, atrăgător, prin simț al umorului, dar și autoritate personală, dublată însă de cordialitate.

„Dacă vrei să ai “roade” bune, este nevoie de mult tact, de multă răbdare și înțelegere; nu toți elevii sunt la fel de talentați. Poți avea la clasă cursanți cu un auz muzical mai puțin satisfăcător, dar dacă profesorul insistă, prin studiu asiduu se poate ajunge la rezultate cel puțin mulțumitoare.”

Se străduiește ca fiecare elev să descopere cu adevărat tainele muzicii, s-o simtă, să-și însușească o tehnică bună, atât vocală cât și pianistică, să aibă un repertoriu adecvat și cât mai bogat, să rămână cu cunoștințe și cu amintiri frumoase de la orele de pian sau de canto.

„Nu sunt doar profesoară, ci și prietena și confidenta lor. Aș vrea să-i ajut să se afirme, dar, asta e o problemă ce nu ține de profesor. Din păcate, se pierd multe talente, pentru că nu are cine să le promoveze și să le susțină.”

Elevii profesoarei Rodica Iftime au participat la concursuri și festivaluri naționale și internaționale sau emisiuni tv-concurs (de muzică ușoară), unde au câștigat de-a lungul anilor numeroase premii, cum sunt: ROBERT OLARU – finalist Next Star, ediția a doua, și laureat

la numeroase festivaluri; LEVENT SALI, DENISA-ȘTEFANIA LUCAN, FRANCESCA–DIANA FILIPESCU, BOGDAN CARAGEA, RAUL-ADEN EREGEP – finalist X Factor (2016), surorile DARIA și IARINA COMĂNESCU, CLAUDIA DUMITRU, TEODORA MINEA, FLORENTINA GÂRȚU, DAVID BURLACU și alții.

„Realizările elevilor mei pe linie muzicală sunt și realizările mele profesionale. Fiecare piesă învățată corect și interpretată cu sensibilitate, orice prezență într-un spectacol a vreunuia dintre cursanții pregătiți de mine, înseamnă misiune îndeplinită. Pun mult suflet în tot ceea ce fac!"

Pe lângă cursurile de pian și canto muzică ușoară, Rodica Iftime predă și Cursul de Instructor (canto-muzică ușoară), formând viitori "antrenori" de voci. Unul dintre absolvenții care s-a remarcat este Bogdan Caragea, în acest sens înființând și pregătind un cor de copii.

Sursa reală de bucurie, așa cum numește unul din proiectele sale de suflet, Grupul Vocal „Giocoso," a luat ființă în anul 2010. Grupul este alcătuit din copii cu vârste cuprinse între 6-12 ani și a avut până în prezent foarte multe manifestări artistice, bucurându-se de mare succes.

„La început erau, exclusiv, doar elevii mei. Mai târziu s-au alăturat și copii de la clasa Canto-Muzică Ușoară a prof. Vadim Iftime (fiul meu). Cu "Giocoso" am avut multe participări la recitaluri și spectacole, la emisiuni tv, la acțiuni caritabile, la case de bătrâni etc."

În paralel cu meseria de profesor, profesează ca sufleur de operă la TNOB "Oleg Danovski", o meserie ce-i conferă posibilitatea de a face, efectiv, muzică: *„lucrez cu partitura, alături de muzicieni cu înaltă pregătire profesională, unii de talie internațională."*

Veșnic neobosită, viața profesoarei Rodica Iftime s-a învârtit mereu în jurul muzicii. Timp de cinci ani, între 2005-2010, a fost realizatoarea și prezentatoarea emisiunii "Pelerinaj muzical" – difuzată la Radio Dobrogea:

„Această emisiune mi-a adus numai satisfacții. Îmi amintesc că în acea perioadă am colaborat și cu Colegiul de Arte "Regina Maria".

În timpul liber ascultă muzică clasică, citește și călătorește.

Marile sale bucurii au venit întotdeauna de la copiii săi despre care vorbește cu mândrie *„David, Vadim și Ina - mari acum și frumos realizați din punct de vedere profesional, au primit de mici și educație muzicală, și au fost câțiva ani elevi la secția pian ai Colegiului de Arte „Regina Maria"*.

Alături de fiul său– Vadim Iftime (profesor Canto Muzică Ușoară) al Centrul Cultural Județean Constanța

Personalitatea grandioasă a timpului care i-a marcat existența profesională, despre care se știe că a fost un model ca om, artist și pedagog, a fost George Enescu. Ne mărturisește că dacă ar putea călători în timp și-ar dori foarte mult să-l cunoască, având o foarte mare admirație pentru maestru:

„Cu emoție urmăresc puținele materiale video în care apare marele muzician, iar uneori, vara, merg la casa lui de la Liveni și la cea de la Mihăileni (de a cărei renovare se ocupă violonistul Alexandru Tomescu). Îi ascult cu patimă muzica și citesc cu interes tot ce găsesc despre viața sa. Lucrarea mea de licență a fost tot despre Enescu."

Persoană deosebită, înzestrată cu numeroase calități, zâmbitoare, sensibilă, inteligentă, ambițioasă, un exemplu de dascăl model și modern înzestrată cu eleganță și înalt standard al ținutei morale, intelectuale și fizice. Nu există, cred, componentă mai eficientă într-un proces formativ reușit decît capacitatea de a stârni și de a întreține admirația, iar doamna Iftime reușește din plin. Un profesor bun e cel care livrează suficientă materie umană pentru a fi admirat, iar un elev bun e cel care e capabil să admire. Restul sunt anexe...

Povestea vorbelor

A-şi aprinde paie în cap

Ioan ADAM

În ***Amintirile din copilărie*** ale lui Ion Creangă întâlnim o expresie de două ori enigmatică. Ea ne întâmpină în cel de-al doilea episod al ***Amintirilor***, în care maturul Creangă povesteşte, cu un surâs abia stăpânit, o întâmplare legată de obiceiurile humuleştene de Anul Nou:

Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi, vro câţiva băieţi din sat să ne ducem cu plugul; căci eram şi eu mărişor acum, din păcate. Şi în ajunul Sfântului Vasile, toată ziua am stat de capul tatei să-mi facă şi mie un buhaiu ori, de nu, batăr un harapnic.

– Doamne, ce harapnic ţi-oiu da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea? Vrei să te buşească cei nandralăi prin omăt? Acuş te descalţ!

Văzând eu că ***mi-am aprins paie în cap*** cu asta, am şterpelit-o de-acasă numai cu beşica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele, şi să rămân de ruşine înaintea tovarăşilor.[1]

În 1880, când aşternea pe hârtie aceste amintiri, publicate în aprilie 1881 în ***Convorbiri literare,*** expresia ***a-şi aprinde paie în cap*** avea, aşadar, sensul de astăzi, adică acela de a-ţi stârni singur o neplăcere, a te băga singur în belea. Era prin urmare un fel de a spune, mai colorat, că Ionică cel năzdrăvan se temea să nu-şi facă cu mâna lui un necaz.

Când e vorba de a numi provocarea imprudentă a destinului, mai toate popoarele recurg la expresii neobişnuit de vii. Până şi englezii, de obicei ponderaţi şi nemetaforici, au pentru acelaşi proces o zicală de mare rafinament poetic: *to bring a hornet's a nest about one's ears,* care s-ar putea traduce *a face viespii cuib lângă ureche.*

De ce spuneam însă că expresia cu pricina este de două ori enigmatică? Interesantă e în primul rând istoria cuvântului românesc ***a aprinde***, derivat din latinescul *apprehendo,* care însemna a prinde, a apuca, a pune mâna pe. Iniţial, observa Sextil Puşcariu în amplul său studiu ***Limba română***, „*apprehendo* […] se deosebea de *comprehendo* numai prin faptul că la cel din urmă «prinderea, apucarea» era imaginată făcându-se «împreună» (*con-*), din toate părţile, pe când la cel dintâi numai dinspre partea cea mai apropiată (*ad-*). În ***focul a cuprins casa*** avem aceeaşi imagine de «îmbrăţişare» ca în ***mama a cuprins copilul în braţe***." Prin urmare, continua filologul transilvan seria raţionamentelor sale, o expresie precum *focul* ***a aprins casa*** însemna „focul a încins partea cea mai apropiată a casei."[2]

Între cele două cuvinte – ***a aprinde*** şi ***a cuprinde*** – a intervenit însă o specializare. În timp ce ***a cuprinde*** şi-a păstrat sensul dintâi, ***a aprinde*** s-a contaminat de la complementul său „foc", absorbindu-i o parte din semnificaţii până într-atât încât n-a mai fost nevoie de amintirea expresă a acestuia. Intrat în grupul semantic al lui „foc", ***a aprinde*** a ajuns să însemne „a face să înceapă să ardă."

De la latină la celelalte limbi romanice *apprehendo* a avut evoluţii capricioase. În franceză, de pildă, *apprendre* înseamnă a prinde cu mintea, adică a învăţa, ceea ce implică un plus de abstractizare. În română *apprehendo* l-a dat doar pe ***a aprinde***, adică a incendia, însă limba noastră a păstrat nostalgia minţii, a învăţăturii. Nu spunem noi despre cel care pricepe repede că e ***deştept foc***?

De ce-şi ***aprind*** însă românii ***paie în cap***, operaţiune în care par să se fi specializat cu voluptate? Plecând de la cronici şi alte lucrări istoriografice, acelaşi Sextil Puşcariu semnala că expresia s-a născut dintr-un obicei vechi de sorginte orientală, prin care cei nedreptăţiţi şi obidiţi cereau cu umilinţă dreptate din partea celor mari şi tari. Fiindcă sultanii, paşii şi domnitorii nu aveau registraturi la care cei obijduiţi să-şi depună plângerile, exista obiceiul „***de a-şi aprinde oamenii în adevăr paie sau rogojini în cap***, în timpul unei procesiuni etc., a Domnului sau a Sultanului, spre a-i atrage atenţia asupra lor şi a-i putea da jalbe sau pâre."[3]

Jalbele erau puse pe un proţap lung, de unde erau culese de oamenii Agiei, care aveau grijă ca reclamanţii să nu se apropie prea mult de persoana stăpânitorului.

[1] Ion Creangă, ***Poveşti, Amintiri, Povestiri***. Ediţie îngrijită şi repere istorico-literare alcătuite de Iorgu Iordan şi Elisabeta Brâncuş, seria Patrimoniu, Editura Minerva, Bucureşti, 1975, p. 177.

[2] Sextil Puşcariu, ***Limba română***, I. ***Privire generală***. Prefaţă de G. Istrate. Note, bibliografie de Ilie Dan. Editura Minerva, Bucureşti, 1976, p. 23.

[3] Sextil Puşcariu, ***Dicţionarul Limbii Române***, tomul I, Partea I, A-B, *ed. cit.*, p. 203.

În primul mare roman al literaturii noastre, ***Ciocoii vechi şi noi*** de Nicolae Filimon, e descrisă procesiunea ţăranilor veniţi la Bucureşti pentru a-l reclama pe nemilosul Dinu Păturică voievodului Grigore Ghica:

Era o privelişte jalnică pentru un om cu inimă a vedea pe nenorociţii ţărani în număr de patru-cinci sute, îmbrăcaţi în trenţe, desculţi, veştezi la faţă şi cu ochii stinşi de sărăcie şi alte suferinţe; ba încă unii dintr-înşii purtau pe corpul lor chiar semnele torturelor abia cicatrizate, iar cei schilodiţi erau transportaţi în care cu boi.

Ei intrară în Bucureşti pe la opt ore de dimineaţa, tocmai pe când domnitorul se afla în Divan, şi, ***ca să atragă mai mult atenţiunea publică, unul dintr-înşii făcu un sul de rogojină şi, dându-i foc la partea de sus, îl puse în cap***; apoi, scoţând jalba din sân, o puse în vârful unui proţap lung şi intră în curtea domnească.[4]

O scenă similară, cu un nerv epic suplimentar, imaginează Eugen Barbu în ***Principele***:

În pridvorul bisericii şi în curte se adunase lume. Vedeau de aici, de sus, o grămadă în cămăşi rupte, ţărani de bună seamă, şi robi ţigani ai mânăstirii care priveau la coborâşul lor de pe stânci.

– Ce-i cu acea mulţime? întrebă înaltul oaspe.

– Cine ştie, Mărite Doamne, spuse neliniştit stareţul.

Ioan ghici mai devreme cu o clipă ce se întâmplase. ***Pe cap ţăranii purtau rogojini ce iute le aprinseră*** când Principele se apropie. El nu cunoştea acest semn sălbatic de solicitare şi se sperie:

– Dau foc mânăstirii!

– Nu, au venit cu jalobe...[5]

[4] Nicolae Filimon, ***Ciocoii vechi și noi...***, *ed. cit.*, p. 339-340.

[5] Eugen Barbu, ***Principele***, ediția a III-a, col. Romane de ieri și de azi, Editura Eminescu, București, 1972, p. 94.

În paginile următoare ale romanului pot fi aflate cauzele acestor lamentaţii fioroase – ***impozitele***. Birnicii plăteau stupăritul şi goştina, fumăritul, zeciuiala la porci, albinăritul, dijma pe brânză, camăna pe ceara de albine, cislele, ruptoarele, nartul, sataralele [dările extraordinare – n.n.], birul breslelor şi câte şi mai câte.

Iar dacă îndrăzneau să crâcnească ori să umble cu jalbe, aprinzându-şi paie în cap, „provocau iritarea celui către care se adresau şi dădeau de belele la care nu se aşteptau, fiind pedepsiţi tot ei”, sublinia Sextil Puşcariu

Necazul devenea însă şi motiv de haz, dovadă că azi zicala ***umblă cu jalba-n proţap*** îl numeşte în derâdere nu pe cel care caută dreptate, ci pe cel pornit pe reclamaţii. De unde se vede că masochismul e o meteahnă naţională.

DE ULTIMĂ ORĂ!

Printre laureaţii premiilor Academiei Române pentru anul 2015, decernate recent, se numără și colaboratorii revistei noastre Ioan ADAM și Georgeta ADAM, universitari, reputați critici literari, reporteri și realizatori de emisiuni radiofonice, autorii unor însemnate lucrări jurnalistice. Ei au primit Premiul “Titu Maiorescu” pentru ediția critică Duiliu Zamfirescu - Integrala romanelor, apărută la Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, patronată de Academia Română.

Prefațând Centenarul Marii Uniri

O nouă carte despre un „autentic Apostol al Unirii”: Pantelimon Halippa*

Dr. Maria Danilov, CHIȘINĂU

Una dintre cele mai impresionante personalități ale mișcării de emancipare națională din Basarabia de la începutul secolul al XX-lea, este, fără îndoială, Pan Halippa. A fost printre cei care au pus temelia mișcării de eliberarea națională și a contribuit personal la realizarea Marii Uniri. O perspectivă istoriografică asupra scrierilor consacrate făuritorilor Marii Uniri, ne îndeamnă să susținem, că Pan Halippa se bucură de o atenție sporită din partea cercetătorilor. O nouă ediție apărută recent sub îngrijirea istoricului bucureștean Ion Constantin (Pantelimon Halippa, București: Editura Enciclopedică 2016), se înscrie în seria apariţiilor anterioare, la fel dedicate lui Pan Halippa[1].

Academia Oamenilor de Știință din România și editura Enciclopedică, dorind să aducă propria contribuție la marcarea Centenarului Marii Uniri din 1918, au lansat, în aprilie 2015, programul *Personalitățile Marii Uniri din 1918.* Programul constă în evocarea personalităților care au contribuit la înfăptuirea Unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România în 1918, precum și la confirmarea internațională a Marii Uniri, prin publicarea unor monografii. Inițiativa colecției aparține istoricului Petre Țurlea, iar coordonarea programului este asigurată de istoricul Ioan Scurtu. De asemenea, se cuvine să subliniem că Ion Constantin, autorul volumului dedicat lui Pan Halippa, este un istoric pasionat de cercetarea trecutului Basarabiei din perspectiva unei abordări de ansamblu a evoluției istoriei poporului român. Personalitatea basarabeanului Pan Halippa îi oferă, prin excelență, modelul unei vieți trăite în slujirea idealului de unitatea a neamului românesc.

Lucrarea este concepută în cheia unei scrieri biografice (originea, copilăria, studiile) cu extindere asupra contextului istoric al epocii în care a trăit și activat Pantelimon Halippa (activitatea pe tărâm cultural și național până la Unire, apoi în România Mare; drama refugiului, activitatea în timpul războiului și în timpul regimului comunist; lupta pentru apărarea dreptului istoric privind Basarabia și nordul Bucovinei; ultimii ani de viață).

De fapt, este vorba despre destinul intelectualului basarabean din generația Unirii cu destinul despicat în două părți aproape echivalente ca durată în timp, însă totalmente inegale ca valoare social-umană. Structurată pe opt capitole și însoțită de o prefață (Argument), introducere, ilustrate și bibliografie, lucrarea se încheie cu indice nume de persoane. Studiul a fost realizat pe baza cercetării fondurilor de documente existente la Arhivele Naționale Istoric Centrale din București (ANIC), Arhiva Ministerului Afacerilor Externe a României (AMAE), Arhiva Consiliului Național pentru studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), precum și a bibliografiei de specialitate. Ediția îngrijită de Ion Constantin mai are și un subtitlu sugestiv: „O viață dedicată luptei pentru unitate națională”. Autorul și-a propus „să evidențieze cele două dimensiuni ale personalității lui Pantelimon Halippa. Prima este cea a militantului activ, hotărât, dispus în orice moment să se arunce în luptă, fără a ține cont de riscurile care îl însoțesc la fiecare pas. Cealaltă este cea a omului chibzuit, pragmatic, care are acumulată o experiență de viață și procedează în conformitate cu realitățile existente, concret-istorice „pentru slujirea interesului național pe termen lung” (p. 16). Evident, obiectivele cercetării asupra vieții și activității unei personalități de primă mărime în viața social-politică și culturală a Basarabiei de până la Marea Unire din 1918, mai exact a luptătorului activ și hotărât, precum a fost Pantelimon Halippa, au o acoperire documentară solidă. Altele sunt argumentele și mărturiile aduse în discuție în legătură cu cea de „a doua dimensiune” a personalității lui Pantelimon Halippa, a omului chibzuit și pragmatic. Or, viața și activitatea acestuia în timpul regimului comunist din România este diametral opusă celei dintâi.

Discursul istoriografic asupra vieții lui Pantelimon Halippa în anii de închisoare (Sighet, Siberia, Gherla),

[1] Ion Constantin, Ion Negrei; *Pantelimon Halippa tribun al Basarabiei.* București: Editura Bibliotecilor, 2009; Ion Constantin, *Pantelimon Halippa neînfricat pentru Basarabia*. București: Editura Bibliotecilor, 2009.

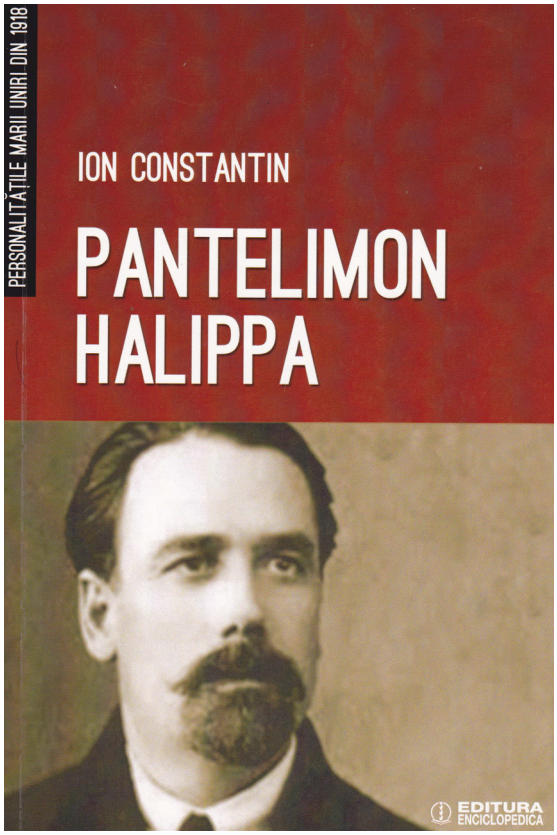

și, respectiv după revenirea în țară, în 1955, este unul de natură descriptivă, în care pas cu pas sunt consemnate fațetele unor fapte și date biografice ale luptătorului basarabean, evident, c-un impact minor în problema dramatică a chestiunii basarabene. Prins „sub vremi" în mrejele securității regimului comunist din România, aflat permanent în supravegherea agenților de Securitate, Pantelimon Halippa nu poate fi conceput altfel decât un ostatic al problemei basarabene: i s-a restituit casa din str. Alexandru Donici nr. 32 din București (1965), începând de la 1 mai 1966; pensia i-a fost majorată de la 800 lei la 1500 lei lunar (sursa „Nicu" avea să raporteze către organele de securitate, precum că fruntașul basarabean s-ar fi declarat „fericit că Partidul, după ce i-a dat locuința, i-a dat acum și condiții de viață bune" (p.182). Vom observa, de asemenea, că Pantelimon Halippa este „oarecum surprins că guvernul păstrează sub tăcere problema Basarabiei" (după aprilie 1964**).** Pantelimon Halippa mai avea convingerea că ar fi fost posibilă unificarea Basarabiei cu România în cadrul sistemului socialist. El vedea posibilă realizarea acestui obiectiv pe calea „unei acțiuni diplomatice dusă cu perseverență, dar și cu multă prudență" (p. 182-183).

De altfel, Ion Constantin încearcă să depășească, totuși, acest impas istoriografic, prezentându-l pe Pantelimon Halippa drept „un asiduu culegător de material documentar privind Basarabia", după 1964. Evident, acțiunile întreprinse de basarabeni sunt monitorizate de securitate. Percepția basarabenilor cu privire la instituția securității, mai ales, la începutul anilor '70 ai secolului al XX-lea, sunt marcate de metamorfozele ambientului social-politic al timpului. După mărturisirile lui Grigore Sinicliu (un apropiat al lui Pantelimon Halippa), dacă în trecut basarabenii erau închiși, alungați de peste tot, acum au ajuns să discute „prietenește" cu aceleași organe, dar „nu cu aceleași persoane" (p.241).

În atitudinea sa față de regim și reprezentanții acestuia, Halippa pornea de la convingerea că „acest stat comunist chiar dacă este păcătos, totuși este statul nostru și cu acest stat el și alți unioniști pot să discute problema basarabenilor și a Basarabiei, nu au încotro, nu au alternativă" (p. 238). Și Halippa a discutat-o! Exemplele sunt multiple (p. 164-249). Să exemplificăm doar unul – dintre cele mărturisite chiar de Pantelimon Halippa, într-o convorbire cu un interlocutor la sfârșitul lunii decembrie 1972: „În unele discuții avute cu securitatea ei îmi spuneau că și ei vor Basarabia. Și ei dau semne de românism și noi trebuie mereu să ținem coarda românismului încordată și pe ea să batem". Și, tot acolo: „Poate să se spună că e o strategie greșită, dar trebuie să încercăm în toate părțile, așa cum îmi spunea generalul Ciupercă. Situația e favorabilă. Deci trebuie să acționăm. Restul nu e deocamdată în favoarea noastră. Dar dezmembrarea Rusiei e în favoarea noastră și a altor state, a Europei, a lumii [...]".

Istoricul Ion Constantin constată că, dacă ne uităm la ceea ce s-a întâmplat ulterior, trebuie să recunoaștem că istoria i-a dat dreptate lui Pantelimon Halippa, chiar dacă visul său privind reunificarea Basarabiei cu Patria-mamă încă nu s-a înfăptuit (p. 241). La fel, Ion Constantin, ne sugerează că spre sfârșitul vieții (Pan Halippa a decedat pe 30 aprilie 1979 la venerabila vârsta de 96 de ani), era entuziasmat că la Baia Mare, unde trăiau mulți basarabeni, aceștia se salutau la telefon cu formula „Trăiască OEB" (Organizația de Eliberare a Basarabiei). Și, tot acolo:„Chiar dacă OEB nu exista în realitate, fiind vorba doar de o glumă (!) a basarabenilor băimăreni, aceasta era semnificativă, totuși, în ceea ce privește dorința înființării organizației [...]" (p. 249). Mai spre final, istoricul susține că o asemenea organizație activa și, bineînțeles, monitorizată atent de organele de securitate, a existat, totuși, într-un mod semiclandestin și va pune bazele Asociației Pro Basarabia și Bucovina (p. 252)

continuare în pagina 35 ->>>

Constanța – spiritualitatea unei comunități

Prof. Maria DRĂGHICI

Drumurile zilnice prin Peninsulă, zona veche a Constanței, mi-au revelat o fațetă inedită a spiritualității locului, deschizându-mi o perspectivă mai profundă asupra oamenilor trăitori aici, cândva sau acum.

Prilejul imediat: slujbele religioase amplificate la microfon: sunet adăugat imaginii, biserica ieșită în afara zidurilor, modernizată după canonul tehnologiilor occidentale; oameni și instituții care preiau, ca într-o ștafetă nevăzută, noul unii de la alții, indiferent de religie și de etnie.

M-am înfiorat la auzul „ tânguirii muezinului" de la geamie și mi-am adus aminte de lectura pasionată din copilărie a celor „O mie și una de nopți". Litania islamică, chiar fără deslușire de vorbe, pare să rezoneze la toate tristețile și neliniștile mele, dar și la dorințele, speranțele și rugile mele. Privind în jur, am remarcat la trecători reacții asemănătoare. Mi-am amintit, de asemenea, istorisirile unui român ortodox, fost deținut politic: scăpat din închisoare, la începutul anilor '60, a mulțumit celui de sus în primul lăcaș de cult pe care l-a găsit deschis în dimineața revenirii sale în oraș după anii negri de detenție: Moscheea din Piața Ovidiu.

La doar câțiva pași, grămezi de moloz, năpădite de buruieni, evocau cu timp în urmă, imaginea unei

1958 Biserica bulgărească

1920 Piața Ovidius

clădiri impunătoare și misterioase pe care copilul din mine o privea cu respect, cu teamă și multă curiozitate: templul ebraic de rit spaniol, mărturie a duhului unei civilizații mai vechi de șapte milenii: cea iudaică.

În imediata apropiere a ruinelor bătrânei sinagogi – una din cele mai vechi clădiri din oraș: Biserica ortodoxă „Metamorfosis" (Schimbarea la față), lăcaș de cult al grecilor noi, în timp ce urme ale templelor antice grecești se regăsesc și aici, la Tomis și în multe alte zone de la Pontul Euxin.

Nu prea departe: Biserica armenească.

În același perimetru: Catedrala ortodoxă a orașului, cu hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, sediul Arhiepiscopiei Tomisului. Pe strada paralelă: bisericuța ortodoxă a Sfântului Nicolae II, ce până acum câțiva ani a adăpostit biserica reformată germană după cea bulgărească. La ambele, atât la Catedrală, cât și la Sfântul Nicolae II, slujbele sunt de înaltă ținută duhovnicească, iar predicile de duminică atrag ca un magnet, prin fiorul si frumusețea rostirii, în biserică și în afara ei, mulțime de lume din mai toate etniile și religiile.

Catedrala catolică, cu hramul Sfântului Anton de Padova, îți apare pe strada imediat următoare. Slujbele ei au printre auditori, de asemenea, mulți aparținători ai altor religii. Procesiunile petalelor de trandafiri, ori ale crinilor de Ziua Sfântului Anton,

1958 Biserica greacă

1958 minaretul Geamiei Azizie

Biserica Evanghelică 004

Sinagoga

Templul Sefard

reunesc un cartier întreg de majoritari ortodocși și de mulți musulmani. Dacă la început curiozitatea îi mână pe toți spre cortegiul religios, încetul cu încetul intervin înțelegerea, încrederea și bucuria participării la sărbătoarea aproapelui.

S-a vorbit mult, ba chiar a devenit un loc comun în comentariul sociologilor, modelul de convieţuire dobrogean. Nu s-ar zice că neamuri între care, până acum câteva secole, era vărsare de sânge, se pot simți atât de ... acasă împreună. E ca o stare de grație, un mic Ierusalim, ori un alt Babilon ai cărui fii încep să înțeleagă o limbă nouă, comună, aptă să unească și nu să dezbine.

Statuile celor două mari spirite: Ovidiu și Eminescu, străjuind Peninsula, marchează o adevărată axă a cunoașterii și a iubirii, patronând, parcă, spiritualitatea cetății vechi, însă și noua alcătuire umană de la mal de mare.

În minte și în suflet cu asemenea percepții, mai profunde și mai puțin conexe derizoriului cotidian, mi-am îndreptat gândurile spre acele zone menite să amintească semenilor că fire nevăzute îi unesc cu o lume necunoscută, doar bănuită și uneori revelată căreia, cu teama și speranță i-au ridicat altare încă de la apariția lor pe pământ. Evocându-le și încercând a le îndrepta spre ele interesul și pașii, am gândit că pot sprijini, măcar puțin, eforturile spre globalizare ale timpului prezent, dintr-un spațiu în care omul, (se pare, aș dori să cred), a înțeles mesajul rostit de Malraux: „ În Secolul XXI omul va fi religios, ori nu va mai fi deloc”.

Nu există religii mari și religii mici, biserici inteligente ori neghioabe, ci umanitate în căutarea propriei identități. Viața acesteia e ideal să se conjuge cu verbele „ a fi” și „ a iubi”, însă eforturile ei de căutare, de construcție, de progres, solicită gramatica lui „ a ști” și „a face”. Spiritualitatea răsăriteană și pragmatismul vestic pot crea o complementaritate aptă să contrazică sintagma „ciocnirea civilizațiilor”, cu consecințele ei apocaliptice. Importantă este înțelegerea, nu doar cea a minții, ci și a sufletului. O lume a „conștiințelor” se poate ”coace” doar în lumina bibliotecilor și nu a luminițelor de smart-fone, fie ele chiar sute de mii împreună în noaptea orașelor.

Primele mențiuni despre Cernavodă

Cercetător științific doctor Sorin Marcel COLESNIUC

DENUMIREA DE CERNAVODĂ APARE, PENTRU PRIMA DATĂ, PE UN DOCUMENT IMOBILIAR DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ, DATAT ÎN 1686

În anul 1926, Nicolae Iorga a publicat un document imobiliar în care se arată că jupânul Iarga din Cernavodă și jupânul Ivașco din Fundeni sunt martori la vânzarea unei moșii a lui Dumitrașco, din zona Urlați.[1] În respectivul document, datat în anul 1686, apare, pentru prima dată, denumirea localității Cernavodă.[2] În document se menționează faptul că tranzacția a fost încheiată în timpul domnitorului Ion Șerban Vodă, cunoscut în istoriografie cu numele de Șerban Cantacuzino (1678-1688).

CERNAVODĂ PE HARTA STOLNICULUI CONSTANTIN CANTACUZINO, DIN 1700

Stolnicul Constantin Cantacuzino (1639 – 1716) a fost un boier din Țara Românească și un reprezentant al umanismului care a alcătuit, în perioada 1694 – 1699, o hartă detaliată a Munteniei – prima hartă a Țării Românești executată integral de un român. A fost încurajat să întocmească această hartă de prietenii săi, Ioan Comnen și Hrisant Notara, unii dintre cei mai învățați oameni ai timpului, ale căror nume apar în legenda hărții. Notara a dus harta la Padova și a înlesnit tipărirea ei, în anul 1700. Austriecii au realizat o copie a hărții, pe care au tipărit-o în anul 1707.

Anton Maria del Chiaro, fostul secretar al lui Constantin Brâncoveanu, a publicat, în anul 1718, lucrarea *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valahia*, în care este inclusă și harta Munteniei, despre care spune următoarele: „Mai înainte de orice, am vrut să așez, la începutul acestei istorii, tabula geografică a acestei provincii micșorată, pentru mai comoda utilizare a cărții, după una mare, tipărită în 1700 la Seminarul din Padova, dar cu litere grecești. Autorul acestei tabule fu contele Constantin Cantacuzino, strangulat în mod mizerabil în 1716, la Constantinopol”. [3]

Nicolae Iorga

Despre această hartă, istoricii și geografii români nu au știut nimic, la fel cum nu au știut nici despre harta întocmită de domnitorul Moldovei Dimitrie Cantemir. Harta stolnicului Constantin Cantacuzino a fost găsită la British Museum din Londra, de consulul Dem. Dimăcescu, iar harta lui Dimitrie Cantemir a fost descoperită la Biblioteca Națională din Paris, de profesorul Gheorghe Vâlsan.[4]

Harta lui Constantin Cantacuzino este alcătuită din patru foi mari lipite pe o pânză, are lungimea de 132 cm și lățimea de 64 cm și cuprinde o mulțime de informații. Este o hartă fizică, economică, politică, religioasă și arheologică, pe care sunt menționate: formele de relief (munți, dealuri și diferite înălțimi la ses), râurile, lacurile și bălțile, podurile peste râuri, pădurile, bogățiile minerale (ocnele, minereurile de fier și aramă etc), podgoriile, hotarele țării și raialele de lângă Dunăre, delimitările județelor, orașele, târgurile, reședințele domnești și arhiepiscopale sau metropolitane, precum și cele episcopale, satele, mănăstirile, monumente istorice din perioada romană și locul luptei de la Călugăreni.

Pe malul drept al Dunării, în Dobrogea, sunt menționate următoarele orașe și târguri: Dăieni,

[1] Nicolae Iorga, *Documente Urlățene*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, vol. V, Tiparul așezământului tipografic „Datina românească” Vălenii de Munte, București, 1926, pp. 214 și urm.

[2] Adrian Cârlescu, Sorin Marcel Colesniuc, *O istorie a orașului Cernavodă*, Editura Star Tipp, 2015, p. 14.

[3] Constantin C. Giurescu, C., *Harta stolnicului Constantin Cantacuzino. O descriere a Munteniei la 1700*, în *Revista Istorică Română*, MCMXLIII, vol. XIII, fasc. I, Imprimeria Națională, București, 1943.p. 1.

[4] *Ibidem*, p. 2.

Cantacuzino medalion-original

Hârșova, Cernavodă, Rasova, Dristra (Silistra) și Turtucaia. Aceste localități sunt însemnate cu simbolurile orașelor sau târgurilor și au deasupra, în locul unei cruci (așa cum sunt cele din Muntenia) semnul semilunei.[5] Unii dintre călătorii străini care au trecut prin Dobrogea notau că Dăeni și Rasova sunt niște sate mai mari, cu populații de câteva mii de suflete, însă pe harta lui Constantin Cantacuzino sunt menționate ca târguri. Cernavodă este într-o situație asemănătoare, în sensul că pe harta stolnicului apare ca oraș sau târg, în timp ce în hrisovul lui Alexandru Ipsilanti, din 21 martie 1777, Cernavodă este menționat ca sat.[6]

[5] *Ibidem*, p. 14.

[6] *Ibidem*, p. 15.

UN DOCUMENT DIN 1728 MENȚIONEAZĂ LOCALITATEA CERNAVODĂ

În anul 1905 Nicolae Iorga publică, la București, lucrarea *Brașovul și romînii. Scrisori și lămuriri.* În capitolul al IV-lea, intitulat „Supușii Brașovului", la subcapitolul I „Șcheii sau Șcheienii" este menționat un pasaj din scrisoarea cu numărul 10, datată în februarie 1728, în care se face referire și la localitatea Cernavodă. Fiind un document important, îl voi reda exact așa cum a fost publicat de Nicolae Iorga:[7]

„Pontorile care poftescu și mă rog la cinstitul Sfat ca să facă bine să mi se dea cum arăt mai jos; 1728 Fev(ruarie) I dni: 1. Pentru cartea de afurisanie, să fie slobod ca să citească după obiceiul nostru. 2. Să se scrie o carte la Nedelco pentru un zapis de 1000 de lei, care i-au dat Pană fratele Mihalcii, ca să ia bani de la Dumitru Ghizdavețu, de la București, să se protăștăluiască cu tărie la Nedelco, ca să aducă zapisul, iar aici, la cetate, și să-l dea la mâna jupânului Mogoș Vasile și să-și ia bani câși va fi dat la Mihalcea pentru acel zapis, și sunt sub pecete, până va veni poruncă de la Măria sa ghinărarul. 3. Să mi se dea un adistație precum Pană a mărturisit, precum acel zapis este dat la Nedelco Bunbacarul, și tot la acest adestație să-mi adevereze și 4. Pentru 2 cărți ce scriu dă la Cernavodă precum mă se diată nată n-au făcut, numai la duhovnic a zis să spuie la feciori pentru t (taleri?) 1000, ce au avut cu dobândă, bani ai ei, la Istratie Lipțcanul și la fratesău, să fie al fetei celei mai mici, care au căutat-o la boala ei, ani 6 și jumătate, iar frații să n' aibă treabă cu acești bani. 5. Pentru memoria mea, jupânesei

[7] N. Iorga, *Brașovul și romînii. Scrisori și lămuriri,* București, Stabilimentul grafic I.V. Socecu, București, 1905, p. 329.

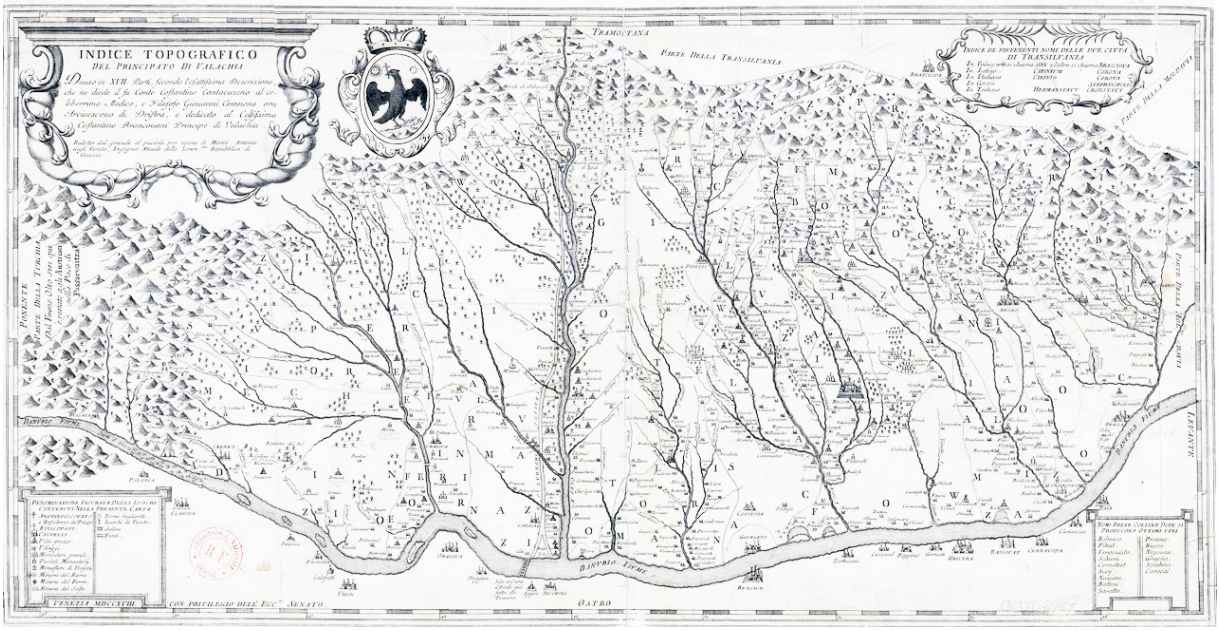

Cantacuzino- Wallachia Anton Maria del Chiaro, 1718

popii Alexe, precum aici acum n'are cu cine să i se caute dreptatea pentru zăstrile ei, care jăluiește că Mihalcea a murit, Pană a fugit, și, unde va fi luminată porunca Măriei Sale, să fie și frații, ca să i se caute dreptatea ei, rugându-se ca să i se dea și un cinstit adistație de la cinstitul Sfat, precum i s-au găsit și lăzile stricate, după ce s-au făcut Mihalcea, frate-său, stăpân la bolta lui Enache Papa Alexe, unde erau lăzile ei, cu hainele și cu arginturi și scule de aur. Ce or mărturisi cu sufletele lor că au avut la acele lăzi ce s-au găsit stricate. 6. Pentru cărți, dacă va fi voia cinstitului Sfat, ce să mi se dea, să le duc mai curând, după cum și Măria Sa ghenăralul au scris. Pontorile care mă rog Mariei Sale județului și la tot cinstitul Sfat. Mă rog Mariei Tale doamne Andreiaș, ca sa faci bine să isprăvești scrisoarea lui Nedelco și adestaționurile care semnez înlăuntru, și pentru mine, și pentru dăschisul lăzilor; și pentru câte m-am rugat, silește de-mi isprăvește ca să mă duc, că sunt trei luni de când lipsesc de acasă, și eu voi foarte mulțumi, și voi plăti Mariei Tale, și voi rămâne gata spre slujba dumitale. Al dumitale plecat și gata de slujbă: Radul Drăgoi Gălășăscul".

SCRISORI DATATE ÎN CERNAVODĂ, ÎN 1738

Kelemen Mikes, secui de origine, născut în Transilvania, a intrat în slujba principelui Transilvaniei, Francisc Rákóczi al II-lea (1676 – 1735), apoi în slujba fiului acestuia, Iosif Rákóczi (1700 – 1738).[8] În septembrie 1737, în urma izbucnirii războiului austro-ruso-turc și a ocupării Țării Românești de către austrieci, Iosif Rákóczi a fost chemat de la Rodosto la Constantinopol, iar Kelemen Mikes l-a însoțit. După recunoașterea pretendentului ca principe al Transilvaniei, la 25 ianuarie 1738, Mikes a mers cu el la Cernavodă, de unde a fost trimis la București, în februarie 1738, pentru a transmite salutări domnitorului Constantin Mavrocordat.

Mikes Kelemen

Întors la Cernavodă, Kelemen Mikes și-a urmat stăpânul la Vidin. În urma înfrângerii de la Orșova, planurile de ridicare a Transilvaniei împotriva Imperialilor au fost spulberate, astfel că exilații s-au întors la Cernavodă, unde beneficiau de protecția marelui vizir. Dar, la 10 noiembrie 1738, Iosif Rákóczi a decedat. Datorită opoziției turcilor, Mikos nu s-a mai putut întoarce la Rodosto, astfel că a plecat către Moldova, trecând fără probleme prin Țara Românească. S-a stabilit pentru o vreme la Iași, apoi, de teama ocupației rusești, a plecat la București, unde a rămas până în anul 1940. Ulterior, cu permisiunea turcilor, s-a întors la Rodosto și acolo a locuit până la sfârșitul vieții (2 octombrie 1761).

După moda timpului, Mikos a scris peste 200 de scrisori/memorii, în care a prezentat călătoriile sale prin Țara Românească, Moldova și Dobrogea. Ele au fost traduse parțial de Octavian Prie, în periodicul

[8] *Călători străini despre Țările Române*, vol. IX, Editura Academiei Române, București, 1997, p. 200.

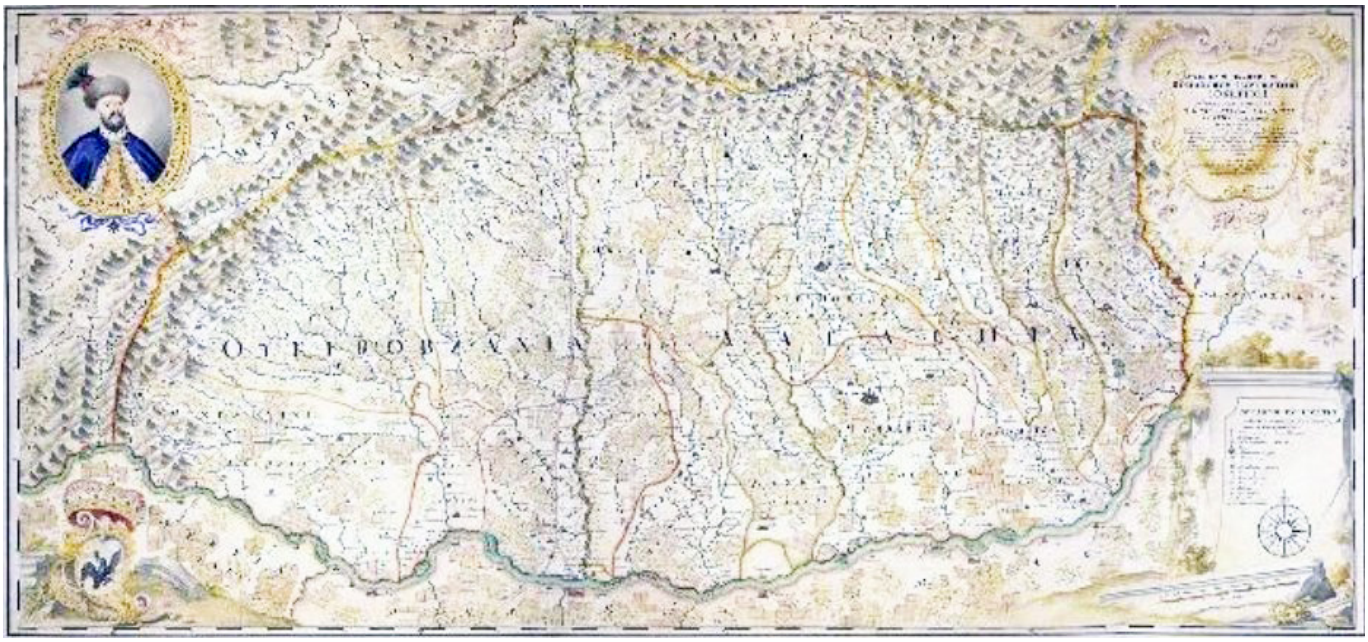

Cantacuzino, 1707, COPIA AUSTRIACA

Unirea din Blaj, în anul 1909.[9] Constantin I. Karadja i-a cerut lui Russo, care lucra ca arhivar la fostul consulat general român din Budapesta, să traducă scrisorile datate la Cernavodă, Iași și București, după care le publică pe unele dintre ele, în anul 1923, în *Analele Dobrogei*.[10] Scrisorile au fost publicate în Ungaria integral în peste zece ediții și selectiv în peste 25 de ediții, începând cu anul 1794, iar în România au fost publicate, de asemenea, în mai multe ediții. Karadja publică doar două dintre cele patru scrisori datate la Cernavodă, în care se fac referiri legate de spațiul românesc, în celelalte două scrisori fiind descrisă moartea lui Iosif Rákóczi.

În scrisoarea cu numărul 133, datată la Cernavodă, în ziua de 18 februarie 1738, autorul notează: „Am ajuns aici, slavă Domnului, ieri, după multe greutăți, dar sănătoși. Ieri a fost lăsatul secului, dar noi am început a posti chiar de ieri, și dacă vom urma a posti așa, vom ajunge să flămânzim – căci aici n-am găsi nimic. Poate va fi mai bine mai târziu, căci vom rămâne aici ceva timp. Pe drum ne-a nins foarte mult, mai ales când am trecut munții. Aproape pretutindeni sunt sate frumoase bulgărești, unde am găsit de-ale mâncării și vin destul. În aceste sate se găsește slănină destulă, care în Turcia este un mezelic rar de tot. Numai atât că trebuie să-ți faci mai întâi cruce în fața gospodinei bulgarce; numai astfel îți dă slănina. Pricina e aceia că, dacă ar da slănina unui turc și ar vedea și alții, ar fi aspru pedepsită. Cernavodă se află într-un loc foarte urât, dar este un sat mare cu case frumoase. Cei ce o locuiesc sunt pe jumătate valahi (români), jumătate bulgari, iar turci puțini. Aici sunt mulți negustori bogați, care negustoresc mai mult prin Ardeal. Casele sunt toate făcute la fel. Aș mai scrie dacă aș mai avea ce. Acum rămâi, al d-tale...”.[11]

Scrisoarea cu numărul 134, datată tot la Cernavodă, în ziua de 5 martie 1738, conține următorul text: „Poate că matale ai și uitat a scrie, eu însă nu. De aceia scriu că ieri m-am întors din București. Principele m-a trimis să duc salutări lui Constantin Vodă. Acesta m-a primit cu multă cinste și a trimis de m-au adus cu pompă mare. Câtă vreme am fost acolo, Vodă m-a găzduit și tot așa mi-a dat drumul. Dunărea am trecut-o încolo și încoace fără să mă ud. M-am temut foarte mult să nu rămân în ea cu totul. Atunci aș fi umblat mai rău ca Sf. Petru. Epistola vizirului a sosit astăzi și cuprinde fel de fel de promisiuni. În ea ne spune că i se vor da 30 sau 40 de mii de oameni, dar în privința aceasta sunt Toma Necredinciosul. La sfârșit scrie că trebuie să mergem de aici la Vidin. Pentru ce, Dumnezeu știe. Așa ne poartă ca pe niște copii și vrea să facă din noi sperietoare de păsări, căci Poarta crede că, de îndată ce vom ajunge la Vidin, toată Țara Ungurească și tot Ardealul vor fi călare și vor veni la noi. Poate ar fi așa dacă ar mai trăi bătrânul nostru Domn. Dar acum, să nu dea Dumnezeu să vină cineva la noi. Pe matale însă să te țină Domnul”.[12]

IOSIF MOESIODAX DIN CERNAVODĂ

Nicolae Iorga menționează, într-un material publicat în anul 1914, în *Analele Academiei Române*, că la Cernavodă s-a născut cunoscutul dascăl neo-grec Iosif Moesiodax[13], care a fost dascălul copiilor lui Alexandru Vodă Ipsilanti, pe care-i învăța limba greacă. Ipsilanti a domnit în Țara Românească între anii 1774-1782 și 1796-1797, iar în Moldova în perioada 1786-1788. Începând cu anul 1765, înainte de domnia lui Ipsilanti, Moesiodax a fost directorul școlii grecești din București, iar în anul 1781 a publicat, la Viena, o *Teorie a geografiei,* dedicată lui Grigore Vodă Ghica și Alexandru Ipsilanti.

N. Iorga spune că Iosif Moesiodax a realizat o hartă a Țării Românești. Fiind născut la Cernavodă, Moesiodax își spunea *Moesiodac* în sensul de *dobrogean*, originar din Dacia mesică. Autorul articolului menționează că „Asupra Cernavodei se revărsase populația românească a Orașului de Floci, a vechiului târg de lână din Bărăgan - numele Bărăganului fiind și el pe hartă - care era curat românească la începutul veacului al XVII-lea.”[14] Din aceste considerente, N. Iorga consideră că Moesiodax este mai curând român dunărean, decât bulgar.

Pe harta Țării Românești, realizată în anul 1780, există o mențiune în dreptul Cernavodei, care dă de înțeles că aceasta ar fi patria lui Moesiodax. Renumitul Rhigas, un român din Veleștinul Tesaliei, a adăugat această hartă la una din traducerile grecești ale „Călătoriilor tânărului Anacharsis”.[15]

[9] *Ibidem*, p. 201.

[10] Constantin I. Karadja, *Scrisorile lui Kelemen Mikes (1738 – 1740),* în *Analele Dobrogei*, 1923, anul. IV, nr. 4, octombrie – decembrie, Editura Institutul de Arte Grafice al ziarului „Dobrogea Jună”, Constanța, 1924, p. 106.

[11] *Ibidem*, pp. 108-109; Kelemen Mikes, *Scrisori. Scrisoarea 133*, în *Călători străini despre Țările Române*, vol. IX, Editura Academiei Române, București, 1997, p. 201.

[12] *Ibidem*, p. 109.

[13] N. Iorga, *O hartă a Țerii-Românești din c. 1780 și un geograf dobrogean*, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul XXXVI, 1913 – 1914, Memoriile secțiunii istorice, București, 1914, p. 926.

[14] *Ibidem*, p. 928.

[15] N. Iorga, *Iosif Moesiodax. Geograful din Cernavodă*, în *Arhiva Dobrogei*, vol. II, Tipografia Curții Regale, București, 1919, p. 6.

Obiceiuri de pe la alții

Moş Crăciun în bermudă

Aurelia LĂPUȘAN

În Tahiti au răsărit brazi, cu globuri şi ghirlande, în mijlocul parcurilor cu flori multicolore de frangipanieri şi pitate, de taina (camelia tahitiană) şi de flori de tiaré. Pe globuri se aşează, curioase, şopârle mici şi fluturi tropicali. În imaginile de publicitate, Moş Crăciun vine cu un scooter de mare şi poartă sub tunica lui tradiţională bermude cu flori albe şi roşii de hibiscus. Cântecele de Crăciun sunt aceleaşi şi tahitienii, fiind un popor religios, tradiţia e ca toată lumea să meargă la biserică (oricare ar fi aceasta), îmbrăcată în alb şi cu pălărie de palmier (bej deschis) pe cap. Când le spunem că ni se pare ciudat că nu e zăpadă sau alte detalii ale Crăciunului nostru de acasă, ne răspund că esenţialul rămâne sărbătoarea Naşterii, ca o surpriză pe care fiecare copil o poate rezerva umanităţii şi că temperatura exterioară seamănă, mai mult în Tahiti decât în Europa, cu cea de la Betleem.

De Crăciun, se mănâncă curcan împănat şi castane, prăjitura specială se numeşte „trunchi de copac", ca în Franţa, dar de Anul Nou, mâncarea tradiţională e purceluşul de lapte (6-7 kilograme maximum) fript în cuptorul tahitian, alături de banane verzi, taro (un fel de cartof mai fibros), uru (fructul arborelui de pâine, aflat la originea „Revoltei de pe „Bounty") şi nelipsitul lapte de cocos, care, dacă mă gândesc bine, înlocuieşte aici smântâna noastră din Ardeal.

Cuptorul tahitian e o altă invenţie interesantă: se sapă o groapă în pământ şi apoi se încinge, în spaţiul creat, un foc mare de lemne (gaura din pământ trebuie să aibă o dimensiune de aproximativ un metru pe un metru). Când s-a făcut jarul, se pun pietre de râu, pe care le amestecă cu jarul. Pe deasupra, pun alimentele crude, împachetate în frunze de palmier şi acoperă totul cu alte frunze de palmier. După două-trei ore, când pietrele s-au răcit, bucatele sunt gata şi asta se cheamă „Maa'a Tahiti".

Vinerea e zi tradiţională în Tahiti. În fiecare zi de vineri, lumea se îmbracă cu rochii şi cămaşă cu flori sau măcar pune o floare la ureche sau o coroniţă de flori pe cap (un fel de bijuterie efemeră, dar foarte frecventă în Tahiti).

TIKI VILLAGE

Insula Moorea a devenit un loc important al turismului din Polinezia, la rivalitate cu insula Bora Bora, aceasta aflându-se mult mai departe de Papeete, şi deci o destinaţie mai scumpă. Plajele au un nisip extrem de fin provenind din coralii sparţi de forţa valurilor, alternând cu munţi misterioşi, cu o vegetaţie de o diversitate cromatică fără precedent. Într-o convieţuire ideală, plantaţii de ananas, de vanilie şi bananieri, cocotieri, papaya, arbori de pâine, liane, arbuşti de tiare, orhidee şi heliconias, hibiscus şi peste toate frangipanieri, bougainvillier şi anturium.

Dar la Moorea am reuşit pentru prima dată să plonjăm în lagonul oceanului având ochelari cu lunetă şi să putem privi într-o fascinaţie de nedescris fauna şi flora lui subacvatică: coralii violeţi şi albaştri, peştii cromatici zbenguindu-se printre braţele lor mişcătoare, precum cel galben numit, cum altfel ?- peştele lămâie, sau peştele fluture, ca să nu mai pomenesc de « domnişoara », puiul de apă, peştele-vacă, peştele-zburător « Marara », Perroquet-papagalul, Chirurgul marele bleu, Napoleon, peştele împărat.

Evident că privindu-le formele şi apoi identificându-i în revistele turistice aflate la tot pasul, sesizezi uşor porecla devenită nume. Poate că nimic nu egalează pentru un om avid de cunoaştere o astfel de călătorie iniţiatică şi o asemenea bucurie a sufletului răsplătit.

Tiki Village seamănă în privinţa concepţiei expoziţionale şi a organizării comunitare cu Muzeul tehnicii populare de la Sibiu. Cu deosebirea că satul este locuit efectiv de 40 familii care trăiesc în situl recompus după toate obiceiurile locului, lucrând piatra, lemnul, sideful şi firul de cocos, primindu-şi oaspeţii şi vorbindu-le în câteva limbi de circulaţie, vânzându-le scump produsele, servindu-i la masă şi apoi oferindu-le un spectacol complex de dans, muzică, acrobaţie şi pantomimă.

Bărbaţi şi femei înfierbântaţi de muzică, inepuizabili, într-o desfăşurare de costume tradiţionale, dansează ritmic sugerând scene de luptă şi dragoste, de libertate şi biruinţă. Sunt frumoşi, prietenoşi, atenţi cu fiecare oaspete. Pentru 130 dolari luaţi de la fiecare din cei peste o sută de turişti străini pe seară a meritat cu prisosinţă efortul.

In reconstituitul sat tahitian, din dragoste pentru Paul Gauguin, localnicii au construit şi „La maison de jouier"(Casa plăcerii), aşa cum artistul a făcut-o el însuşi în septembrie 1902, în mica localitate Atuona din insulele Marchize. Din lemn, rogojini şi pai împletit, cu două niveluri, „Casa plăcerii" fusese, de fapt, visul neîntrupat al celor doi prieteni - Van Gogh şi Paul Gauguin.

Rămasă în nemişcare pentru a poza nud, o tahitiană superbă ne zâmbeşte din ferestra larg deschisă a „Casei plăcerii", aşa cum poate l-au inspirat cu un secol în urmă pe artist alte femei ale locului.

La Moorea asistăm cu emoţie şi la un moment anunţat a fi de dimensiuni excepţionale: o furtună cu valuri de 6-7 metri, până la 10. Bariera de corali ţine valurile la distanţă, dar apa inundă plaja, vine aproape de scările bungalow-ului. Stăm trezi până în noapte târziu, preocupaţi şi incitaţi de spectacolul oceanului neliniştit, dimineaţa bărbaţii se plimbă cu piroga, o ambarcaţiune care nu se răstoarnă, dar nici nu se lasă condusă de neştiutori.

Încercasem şi noi, femeile, cu o seară în urmă, când apa era liniştită şi apusul soarelui scotea din minţi, dar ne-am învârtit în cerc, în cascadele de râs ale spectatorilor şi am abandonat repede, fără ifose, bărcuţa cu trei locuri, cioplită dintr-un singur trunchi de copac.

Aflăm mai târziu că furtuna a atins coasta insulei Bora Bora şi a produs pagube însemnate.

Pe drumul întoarcerii spre Papeete, descoperim frumuseţea de suflet a unui nou prieten, care ne-a găzduit generos câteva ore într-o căsuţă de poveste, chiar pe malul apei. Cu tată vietnamez şi mama franţuzoaică, psihologul Phillip trăieşte la Moorea, lucrează la Papeete şi este îndrăgostit până peste cap de o peruană din Lima cu care vorbeşte pe internet ore în şir.

Iată cum pe planeta Pământ oamenii clădesc o lume fără graniţe şi prejudecăţi etnice, preocupaţi doar să trăiască cât mai frumos, oriunde arde flacăra dragostei şi a speranţei.

Altarul de la Titiroua este un sit arheologic de pe insula Moreea, din spaţiul tahitian. Ziduri din blocuri de bazalt. Curtea interioară, pavată, conţine 15 pietre mari, aranjate rectangular, bordate cu dale din corali. Ahu este separată de peretele înconjurător. Caracteristica acestei *maraie* este locul din interiorul ei, numit „locul vântului". Acest sit arheologic a fost restaurat de către Opu-No-Hu. Numele de origine al cuvântului *maraie* s-a pierdut în negura timpurilor. Semnifică numele unui mare şef războinic de pe valea Opu-No-Hu.

Ohu-O-Mahine este un maraie unic în felul său în valea Opu-No-Hu care, prin stilul său de construcţie, evidenţiază locul şi rolul insulei în societatea vremii. Se remarcă regularitatea şi ordinea pietrelor bazaltice folosite. Este probabil ultima *maraie* din cultura tahitiană, această Onu-O-Mahine construită în valea Titiroua la sfârşitul secolului XVlll, care corespunde cu ultima perioadă a dezvoltării comunitare din Opu-No-Hu.

Opinii

Cinematograful încotro?

Dan COJOCARU

Unul dintre cele mai importante proiecte ale Centrului Cultural Județean Teodor T. Burada prin Secția de Distribuție și Exploatare a Filmelor a fost anul acesta indiscutabil „Puterea memoriei". Prin proiecția de filme efectuată sub forma unei mini caravane cinematografice proiectul a avut posibilitatea de a aduce, de multe ori pentru prima dată, ideea de cinematograf în mediul rural. Lumina, Negru Vodă, Adamclisi, Pantelimon, Castelu, Nisipari, Tuzla, Mircea Vodă și Satu Nou sunt o parte din localitățile în care au avut loc proiecții de film transformate în lecții de istorie interactive cu mare succes în rândul elevilor. Pentru mulți dintre acești copiii s-a născut abia cum ideea de cinematograf.

Chiar dacă lupta cu tehnologia prin concurența adusă de smartphone sau tabletă este o luptă inegală din cauza descărcărilor ilegale a filmelor de pe net, totuși proiecția pe un ecran mare, folosind un videoproiector performant și un sistem audio apropiat cu cel din sălile de cinematograf a adus publicul aproape de ideea sălii clasice de cinema.

După anii 1970, datorită dezvoltării televiziunii prin cablul la nivel mondial, (la noi lucrul acesta s-a întâmplat mult mai târziu), s-a trecut la o nouă redefinire a sălii de cinema, datorită scăderii numărului de spectatori. S-a mers pe construirea de multisăli, care oferă avantajul că publicul poate opta pentru vizionarea la alegere a unui gen film din cele 3 -6 sau 10 propuse (film de artă, film de ficțiune

etc.) Lucrul acesta este posibil numai în orașele mari, iubitorii celei de a șaptea arte de la țară fiind forțați de împrejurări să ajungă la oraș pentru a se bucura de proiecții de bună calitate. Iar aici fac referire la proiecțiile 3d sau 4dx.

Pentru realizarea proiectului nostru am folosit săli amenajate parțial, dotate cu aparatură fixă sau portabilă, în care se asigură condiții bune de vizionare și audiție a filmelor, săli ale caselor de cultură, săli de festivități ale școlilor, săli de clasă, săli de laborator ale școlilor, căminelor culturale și alte asemenea incinte.

Ce preferă cinefilul? Este întrebarea de la care trebuie să se plece pentru a regândi un sistem depășit, distrus chiar de nepăsare, interese, sau pur și simplu lipsă de profesionalism. Către ce ne îndreptăm? Cum putem ajuta cinematograful de artă? Iată câteva din întrebările care își așteaptă răspunsul.

Este știut că filmul de artă nu vinde. Dar asta nu scade cu nimic din importanța lui, este necesară o regândire a sistemului de distribuție a filmului.

Filmul de artă ca și cel de autor sunt considerate drept genul de film care se adresează unui public elitist, "încărcat de sens și semnificații în care valoarea conceptului dramaturgic se îmbină cu poetica marilor autori de film", crede regizorul Laurențiu Damian. „Filmul de artă și autor înseamnă nu doar cineaști care au intrat de mult în cultura

mondială a cinematografului ci și tineri cineaști care experimentează, propun formule postmoderne, redimensionează arta filmică și cuceresc marile festivaluri internaționale: Philip Kaufman, Zhagke Jia, Jacques Audiard, Vincent Paronnaud și Marjane Satrapi, Sylvian Chomet și românii Cristian Mungiu, Cristi Puiu, Corneliu Porumboiu sau Călin Netzer".

Este necesară deci prezența în sală a unui public pregătit să facă față provocărilor autorilor, cu o anumită cultură, iar lucrul acesta poate constitui un motiv în plus de promovare a acestui gen de film.

Proiectul cultural cinematografic „Puterea memoriei" a îmbinat genurile aducând în atenția publicului spectator filme istorice, un gen ușor comercial, dar și filme gen „Atunci i-am condamnat pe toți la moarte", unul dintre cele mai importante filme din istoria cinematografiei noastre. Filmul prezintă cinismul și ipocrizia conducătorilor unei comunități rurale din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care îl conving pe Ipu, „nebunul satului", să-și asume vina uciderii unui ofițer german pentru ca ei să-și salveze viața. Criticii de film îl consideră unul dintre cele mai bune filme regizate de Sergiu Nicolaescu, în opinia unora dintre ei fiind chiar cel mai bun. Puțină lume știe că filmările au avut loc în vara anului 1971 în Dobrogea. Pentru crearea unei stări de tensiune crescânde, au fost alternate cadre fixe lungi cu alte cadre fixe în care nu se întâmplă nimic, într-un cadru natural reprezentat de lanul de grâu, câmpul pârjolit și ziduri ruinate.

Sergiu Nicolaescu considera acest film ca fiind unul dintre filmele de artă care a beneficiat și de succes de public. Filmul, produs de Studioul Cinematografic București, a obținut două premii din partea ACIN, la categoriile „cel mai bun actor" și „cea mai bună coloană sonoră" .

Prin activitatea sa Centrul Cultural Județean Teodor T. Burada prin Secția de Distribuție și Exploatare a Filmelor își propune să sprijine cinematograful de artă, distribuția de filme românești și implicit cinematografia noastră.

Ideile promovate în anul acesta își vor găsi loc și în 2018 prin proiectul cultural cinematografic "Unitate" dedicat sărbătoririi Marii Uniri de la 1 decembrie 1918.

Vom continua să promovăm tradiția glorioasă de luptă a armatei române, patriotismul și studiul istoriei naționale pornind de la film.

Proiect sprijinit de Arhiva Națională de Filme, Inspectoratul Școlar Județean Constanța și Muzeul Militar Regele Ferdinand I- filiala Constanța.

<--- urmare din pagina 25

Prefațând Centenarul Marii Uniri

O nouă carte despre un „autentic Apostol al Unirii": Pantelimon Halippa*

Dr. Maria Danilov, CHIȘINĂU

De fapt, prezentarea vieții lui Pantelimon Halippa, pe segmentul anilor 1944-1989, nu este altceva decât conturarea veridică a unui tablou istoric în care au trăit și, parte au supraviețuit basarabenii refugiați în Țara de peste Prut după 1944. Important este să realizăm, după cum constată istoricul Ion Constantin, că Halippa nu a încetat să spere în realizarea visului basarabean. Autentic *Apostol al Unirii,* Pantelimon Halippa ne oferă modelul unei vieți exemplare a unui om, care nu se lasa prada deceptiei, chiar în momentele cele mai vitrege ale destinului său basarabean. Dimpotriva, el ne oferă modelul absolut al luptătorului pentru intregirea neamului, pentru realizarea idealului național.

Ah, Crăciunul...

Drd. Mirela STAICU

Ah, Crăciunul...Desigur, perioada cea mai aclamată din an, când copiii și adulții exultă deopotrivă, cu speranța că Moșul Bun se va gândi și la ei și va lucra prin mâna cunoscuților, aducând cadouri; când la radio, TV, în presa scrisă și peste tot în mediul online abundă reclamele cu reni, zăpadă, Moș Crăciun, șeminee îmbietoare, cadouri împachetate, bucurie nespusă simbolizată prin cele trei culori consacrate – roșu, alb și verde; când oamenii caută să fie curat în case, mesele îmbelșugate și casele pline de prieteni, rude, persoane dragi sufletului; când dorințele par mai aproape de realitate, când ne întoarcem către noi și către ceilalți, dar mai ales când rememorăm un început al vieții prin vestirea Nașterii Domnului.

Feerie, bucurie și culoare, cozonac, brad împodobit și colinde...dar și multă aglomerație, îmbulzeală, trafic dificil, așteptări ale celorlalți, dezamăgiri, suflete departe de casă, singurătate uneori și chiar lacrimi pentru cei plecați de lângă noi. Perioada Sărbătorilor de Iarnă, de la Sfântul Nicolae, un Moș mai mic ce aduce bucurii în ghete, și până la Sfântul Ioan, oamenii ar trebui să se bucure de spectacole cu lumini și sunete, de zile festive, bogate în bucate și sentimente felurite și de cei din jur, dar și de splendoarea naturii uimitoare.

Însă epoca în care trăim, cu un timp care și-a pierdut, de mult deja, răbdarea, ne provoacă la o goană după orice: cadouri, mâncare, rude, curățenie, programări la fitness, coafor sau bazin, locul de muncă, vacanțe și chiar proteste. O goană care deseori ne acaparează și ne face să uităm de elementul definitoriu al ființei umane – sufletul. Un suflet uitat într-un colț, care nu mai are glas să ceară nici măcar cele zece minute de introspecție zilnică, un suflet confuz, amețit de vâltoarea unei prea-grăbite vieți, care trece pe lângă noi în manieră ireversibilă, fără ca măcar să ne dăm seama.

Trebuie să ne oprim. Mai ales acum, în luna decembrie, ultima din acest an, care are atâtea de oferit. Trebuie să ne oprim și să ne bucurăm. De orice, oricât, oriunde și oricum. De un zâmbet de copil, de un gest frumos al unui necunoscut, de un sărut fugar, de o eșarfă nouă, de o bucată de pâine întinsă unui sărman, de o cafea aromată și chiar de un autobuz prins la timp. Să ne bucurăm de sănătate, de mai mult sau mai puținul pe care îl avem, de familie, de prieteni, de o natură (încă) blândă. Și să împărțim această bucurie celor din jur. Să nu uităm să ne urăm „Sărbători fericite!" pentru că, mai ales acum, trebuie să lăsăm totul deoparte, griji, probleme și necazuri, fără de care n-am putea aprecia bunătatea din viața noastră, și să ne strângem laolaltă, să ne îmbrățișăm și să ne iertăm, să ne amintim de marele sacrificiu al lui Dumnezeu, care Și-a trimis pe pământ unicul său Fiu, pentru a se naște, răstigni și învia, pentru iertarea păcatelor. Să luăm exemplul divin și să oferim, înainte de sau în loc de lucruri materiale, o părticică din sufletul nostru, un zâmbet dulce și o strângere caldă, fiind convinși că întotdeauna cheia fericirii se află în buzunarul bunătății. Întotdeauna.

Talpa Gâştei (sforicica)

Georgeta ADAM

O SCURTĂ PREFAŢĂ...

Din frumosul şi inepuizabilul tezaur al copilăriei mi-am amintit şi eu un joc extrem de simplu, la prima vedere, dar destul de complicat dacă vrei să câştigi: Talpa gâştei sau Jocul cu aţa, Aţişoara! Jocurile fac parte din patrimoniul cultural al umanităţii – iată ce am conştientizat şi eu atunci când, în 2015, am început să lucrez cu o întreagă echipă românească în proiectul european numit ***Math-Games (Games And Mathematics in Education for Adults – Jocurile şi Matematica în educaţia adulţilor Erasmus+ Nr.: 2015-1-DE02-KA204-002260, 2015-2018***, **www.math-games.eu**). Am avut prilejul să fac o incursiune în acest univers dintr-o perspectivă inedită. Cum putem să învăţăm mai uşor secretele matematicii prin jocuri atunci când suntem deja adulţi? Alături de parteneri din alte opt ţări europene am avut răgazul să cercetăm, să scriem, să traducem, să desenăm, să diseminăm... Asociaţia Jurnalistelor din România „Ariadna" a realizat de curând cele două cărţi, ***Compendiul*** şi ***Ghidul de Jocuri Matematice*** în limba română (dintre autori: dr. Georgeta Adam, prof. dr. Ioan Adam, Tina Grigore, Dana Macovei şi dr. Rodica Anghel).

Mi-am propus ca de astă dată să vă descriu, sintetic, acest joc, pentru a-l putea transmite noilor generaţii care poate că nu l-au învăţat încă:

DESCRIERE

Numele jocului este „Talpa gâştei" sau „Sforicica". Alte nume: „Leagănul pisicii", „Aţişoara, „Jocul cu aţa". Alte jocuri asemănătoare: *Gardiana, Numărători, Gardiana 10, Liniuţa, Pătrăţica, Elasticul*. Vezi o colecţie de jocuri în proza „Mendebilul", Mircea Cărtărescu, *Nostalgia*, Humanitas, ediţie aniversară, 2013.

PRIVIRE DE ANSAMBLU

- **Gen:** joc de îndemânare
- **Jucători:** 1- 2
- **Vârsta:** Mai mult de 5 ani
- **Timp de pregătire:** 1 minut
- **Timp de joc:** 10-15 de minute
- **Joc de noroc:** Nu

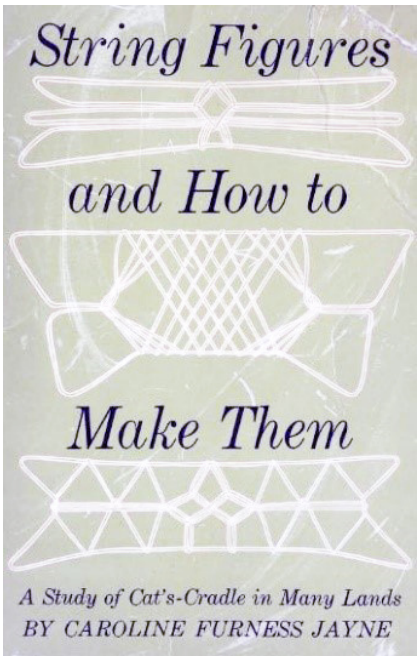

OBIECTIVE

- Participanţii învaţă să joace *Talpa gâştei* sau *Leagănul pisicii.*
- Cursanţii învaţă următoarele figuri geometrice: unghi, cerc, linie, romb, dreptunghi, paralele, triunghi, pătrat.
- Jucătorii învaţă să numere cursiv până la 20.
- Acest joc pentru doi jucători este extrem de uşor, dar aceştia au nevoie de abilităţi, inteligenţă, răbdare, concentrare şi calm.
- Prin acest joc cursanţii socializează, îşi dezvoltă abilităţile de orientare în spaţiu, învaţă să distingă diferite figuri geometrice şi-şi pot îmbunătăţi cunoştinţele de geografie şi de cultură generală (de exemplu, varianta Turnul Eiffel).

Instrumente, materiale şi organizare

- Acest joc poate fi jucat în aer liber, în interior, la şcoală, în timpul pauzei;
- Poate fi jucat, de asemenea, de adulţii care doresc să-şi înveţe copiii un joc nou;
- Este jucat cu degetele mâinilor şi cu o sfoară (aţişoară).

FAZELE JOCULUI

Faza 1: Se ia o sfoară de circa 70 cm şi se leagă capetele;

Faza a 2-a: Primul jucător îşi înfăşoară sfoara pe după degete;

Faza a 3-a: Al doilea jucător preia sfoara cu degetele folosind anumite mişcări precise;

Faza a 4-a: Primul jucător recuperează sfoara cu propriile degete;

Faze *n*: Fazele se repetă până la final când trebuie ca sfoara să se descâlcească de către jucători;

Final: Se ajunge la forma iniţială de ***cerc.***

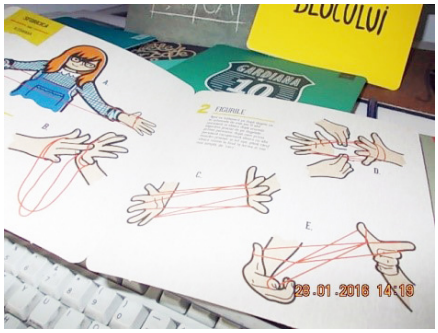

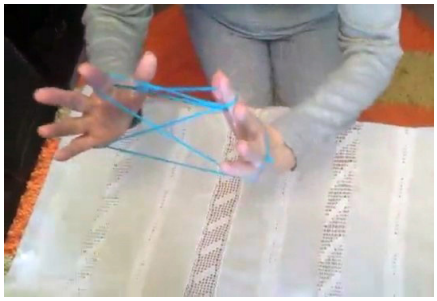

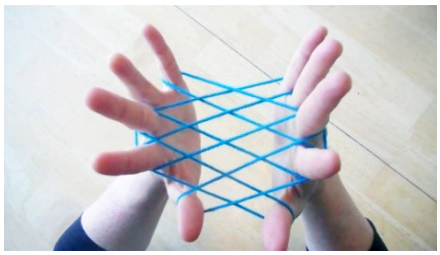

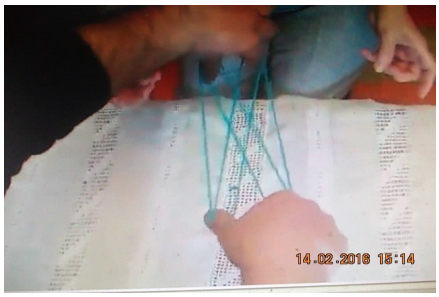

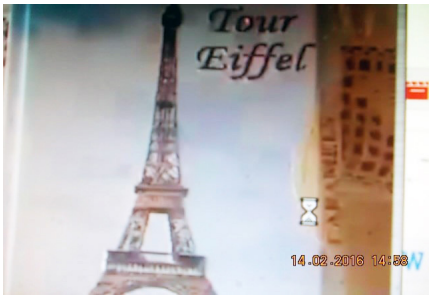

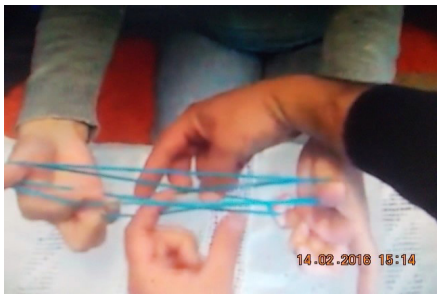

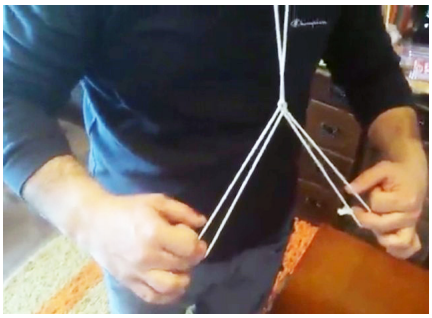

VOCABULAR

„Au, stai, nu mai trage de ea că mi-am prins degetele!”

VARIANTE

Turnul Eiffel (un singur jucător).

CE CONŢINUT MATEMATIC SE POATE ÎNVĂŢA?

Aritmetică

- Să fii în stare să numeri până la 10

Geometrie

- Să recunoşti şi să numeşti două forme geometrice (de exemplu cerc, dreptunghi, paralelogram, diagonale, triunghi, unghi)

SFATURI UTILE

- Fiţi un profesor jucăuş, cursanţii apreciază profesorii care intră în jocul lor!
- Este foarte important ca profesorul să cunoască abilităţile participanţilor.
- Dezvăluiţi anumite trucuri ale acestui joc de figuri geometrice pe care le-aţi exersat în alte lecţii, cu alţi cursanţi.
- Este nevoie şi de jucători, dar şi de spectatori; toţi învaţă din acest joc simplu să socotească, să vizualizeze figuri geometrice, să cunoască ceva nou.
- Jocul stimulează dorinţa de creativitate, de descoperire de la simplu la complex, de orientare, coordonare.
- Jocul aduce plăcere, bucurie şi legături între generaţii, socializare, prietenie.

Exemple, Referinţe şi Linkuri

http://www.vmsmedien.de/mathgames/work/WP%2010%20RO%20O2%20Guidebook%20for%20eBook%20978-606-94172-4-9.pdf

https://www.youtube.com/channel/UCvuYRVDPNWRNO5SwQiRre4g

https://www.youtube.com/watch?v=zlHfMkxVInU

https://www.youtube.com/watch?v=o-ekqfSz428

http://www.infatablocului.ro/

http://www.wikihow.com/Do-String-Figures

https://youtu.be/AIIAZz37dYQ

https://youtu.be/FyTi7Pf7LXk

https://youtu.be/KNDErjr2p6c

https://youtu.be/Vb6DWj4OLd0

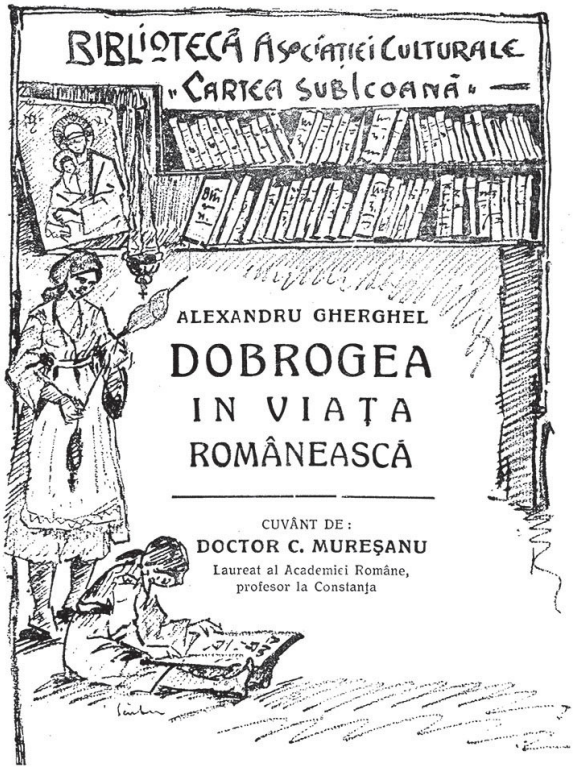

Ultimele lucrări anastatice ale Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T.Burada" al Consiliului Județean Constanța

MUZEUL REGIONAL AL DOBROGEI

IOAN MICU

ALBUM ARHEOLOGIC

CONSTANTA ∞ MCMXLVIII

D. CARACOSTEA

MIORIȚA

IN

MOLDOVA, MUNTENIA ȘI OLTENIA

OBIECȚIILE D-LUI DENSUSIANU
TOTALIZĂRI

EXTRAS DIN „CONVORBIRI LITERARE"

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă
1924

Prețul Lei 10.—

foto: Iulia PANĂ